

Ekonomski pregled

HRVATSKA UDRUGA POSLODAVACA (HUP)

studeni / prosinac 2021.

Sadržaj

Rast i prognoze	1
Realni sektor	2
Međunarodna trgovina, turizam i promet.....	5
Tržište rada	7
Javne financije.....	9
Monetarna kretanja, cijene i tečaj.....	11
Poslovne statistike.....	13
Ostalo.....	17
Makroekonomski okvir – statistički pregled.....	20

HUP

Hrvatska udruga poslodavaca

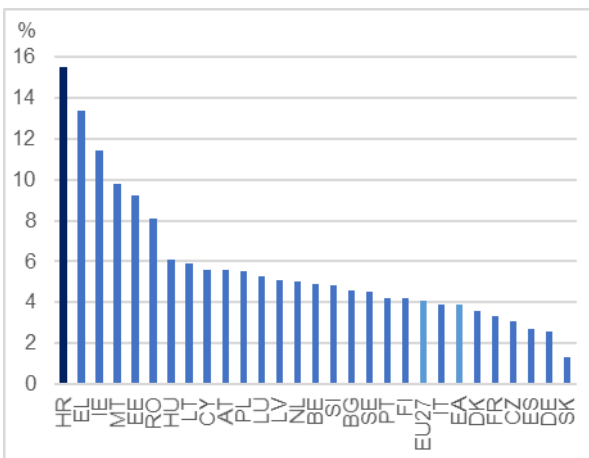
Rast i prognoze

Kao što se i očekivalo na temelju dostupnih visokofrekventnih pokazatelja, [prva procjena DZS-a](#) potvrdila je dvoznamenkastu **stopu rasta realnog BDP-a na godišnjoj razini u trećem tromjesečju** ove godine u odnosu na isto razdoblje 2020. Osim toga, ubrzan je i rast u odnosu na prethodno tromjesečje.

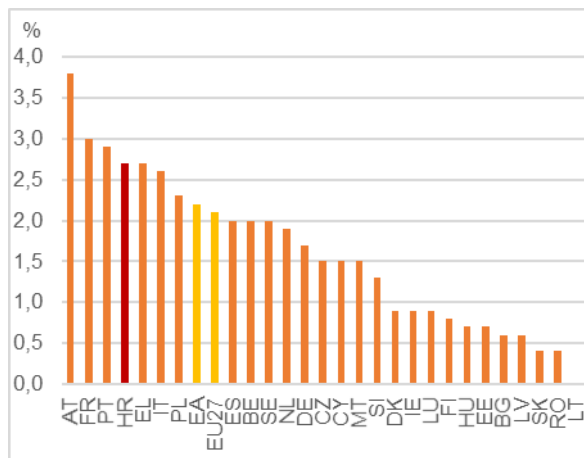
Tako je u trećem tromjesečju 2021. u odnosu na isto razdoblje 2020. realna godišnja stopa rasta iznosila 15,8% prema originalnim podacima, odnosno 15,5% prema sezonski prilagođenim podacima. Prema podacima koje je [objavio](#) Eurostat, s tom stopom rasta nalazimo se na samom čelu zemalja članica EU (**Slika 1**). Takav rezultat ostvaren je prvenstveno na temelju rasta izvoza i osobne potrošnje, odnosno na krilima izuzetno dobre turističke sezone. U ovom razdoblju jedino je potrošnja države zabilježila negativan doprinos rastu u odnosu na isto razdoblje 2020. I stopa rasta bruto dodane vrijednosti u iznosu od 13,5% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine - uz najveći doprinos rastu BDV-a djelatnosti trgovine, prijevoza i skladištenja te smještaja i ugostiteljstva - govori o značajnom oporavku turističkih djelatnosti, iako su sve djelatnosti zabilježile pozitivnu međugodišnju stopu rasta. Stopa rasta u odnosu na prethodno tromjesečje, koja prema sezonski prilagođenim podacima iznosi 2,7%, sugerira da je došlo do ubrzanja ukupne gospodarske aktivnosti s obzirom da je u prethodnom razdoblju tromjesečna stopa rasta iznosila 0,8%. I u ovom slučaju stopa rasta hrvatskog BDP-a nalazi se pri vrhu među zemljama članicama EU (**Slika 1**). Revizijom [podataka](#) ustanovljeno je i kako je bruto domaći proizvod realno veći za 3,5% u 2019. u odnosu na 2018. te manji za 8,1% u 2020. u odnosu na 2019.

Slika 1 Kretanje realnog BDP-a u EU u trećem tromjesečju 2021.

Stopa promjene u odnosu na treće tromjesečje 2020.

Stopa promjene u odnosu na drugo tromjesečje 2021.

Napomena: Sezonski prilagođeni podaci.

Izvor: Eurostat; obrada: HUP.

Podaci o ubrzanju rasta u trećem tromjesečju ove godine u skladu su i s većinom **prognoza za ukupni rast gospodarstva u 2021.** Tako u svojoj Jesenskoj ekonomskoj prognozi [Europska komisija](#) predviđa rast hrvatskog gospodarstva po stopi od 8,1% u ovoj i 5,6% u idućoj godini. Na razini EU [Komisija](#) očekuje rast po stopi od 5,0% uz blago usporavanje na 4,3% u 2022. Međunarodna rejting agencija [Fitch](#), prilikom podizanja kreditnog rejtinga, podignula je i prognozu stope rasta za Hrvatsku u ovoj godini na 8,9%, uz usporavanje na 4,0% u idućoj godini. [Vlada RH](#) je najoptimističnija pa tako prognozira stopu rasta realnog BDP-a u iznosu od 9,0% za ovu godinu i 4,4% za 2022. [MMF](#) je još u listopadu prognozirao stopu rasta od 6,3% u ovoj i 5,8% u idućoj godini, dok analitičari iz [RBA](#) predviđaju rast po stopi od 7,0% u ovoj i 4,4% u idućoj godini. [Business Europe](#) je i dalje pesimističan s prognozom ekonomskog rasta za Hrvatsku u ovoj godini u iznosu od 5,4%, uz 5,9% u idućoj godini. Bečki institut za međunarodne odnose ([wiiw](#)) predviđa, pak, rast po stopi od 7,2% u 2021. uz usporavanje na 5,0% u 2022.

S obzirom na pad realnog BDP-a u iznosu od -8,1% u 2020., za očekivati je da će se ukupna gospodarska aktivnost vratiti na predpandemijsku razinu do kraja ove godine ili najkasnije početkom iduće. Uz **rizike ostvarenja ovih prognoza** povezane s pandemijom, ali i rastom cijena, bitno je napomenuti još nekoliko stvari. Naime, iako je oporavak ukupne gospodarske aktivnosti od krize uzrokovanje pandemijom Covid-19 bio znatno brži u odnosu na oporavak od recesije u razdoblju 2009.-2014., važno je znati da ćemo prema većini prognoza do kraja 2021. godine dostići ili tek blago preći razinu BDP-a iz 2019., godine u kojoj je tek prestignuta razina ukupne gospodarske aktivnosti mjerene BDP-om iz 2008. Odnosno, na kraju 2021. bit ćemo tek nešto iznad razine BDP-a ostvarene prije više od jednog desetljeća.

U studenom je **pokazatelj ekonomskog raspoloženja** (Economic Sentiment Indicator - ESI) kojeg [objavljuje](#) Europska Komisija i na razini EU, kao i u europodručju pao u odnosu na listopad, iako se i dalje nalazi na visokoj razini (iznad dugoročnog prosjeka) u oba područja. Pad indeksa u studenom prvenstveno je posljedica pada povjerenja potrošača, dok je povjerenje ostalo uglavnom nepromijenjeno u industriji i uslugama te se poboljšalo u maloprodaji i građevinarstvu. Podaci **PMI pokazatelja**, pak, sugeriraju tek blago poboljšanje [prerađivačke industrije](#) u europodručju u studenom u odnosu na listopad, dok je to povećanje izraženije za [uslužni sektor](#). **Pokazatelj očekivanja zaposlenosti** (Employment Expectations Indicator - EEI), također prema [objavi](#) Komisije, nastavio je s rastom i u studenom dosegnuvši najvišu razinu od siječnja 2018., i u EU i u europodručju.

Novi **pokazatelj ekonomske neizvjesnosti** (Economic Uncertainty Indicator - EUI), prema istoj [objavi](#), porastao je u studenom, potaknut povećanjem u svim poslovnim sektorima i među potrošačima. Veća poslovna neizvjesnost vjerojatno je povezana sa stalno-prisutnim uskim grlima u proizvodnji zbog nedostatka određenih ulaznih komponenti i sirovina. Osim toga, čini se da su rastuće zaraze Covid-om u brojnim zemljama i strah od ponovnog uvođenja mjera vezanih za suzbijanje širenja virusa već utjecali na rezultate istraživanja, posebno među potrošačima. Nadalje, prema **Anketi o investicijama**, koja je provedena u listopadu i studenom, više menadžera u prerađivačkoj industriji u EU očekivalo je povećanje svojih ulaganja u 2021. nego u prethodnom istraživanju provedenom u ožujku/travnju 2021. (16%). Za 2022. se očekuje povećanje ulaganja u odnosu na 2021. Prvi rezultati istraživanja za uslužni sektor u EU ukazuju na sličnu razinu onih koji očekuju povećanje u 2021. kao i u proizvodnji; za 2022. ipak ih nešto manje očekuje povećanje ulaganja.

Nakon pada u listopadu, u Hrvatskoj je **pokazatelj ekonomskog raspoloženja** u studenom zabilježio rast na mjesečnoj razini. Taj rast je prije svega posljedica rasta povjerenja u građevinarstvu, ali i u industriji, maloprodaji i uslugama, dok je povjerenje kod potrošača u padu. Pokazatelj očekivanja zaposlenosti također je u porastu, nakon pada u listopadu. Investicijska očekivanja su u Hrvatskoj slična za 2021. i 2022., nešto iznad EU prosjeka u ovoj i ispod u idućoj godini. Nakon mješovite izvedbe u listopadu, **indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača**, prema [podacima](#) koje objavljuje HNB na temelju Ankete pouzdanja potrošača, u studenom 2021. su zabilježili pad na godišnjoj razini, dok je jedino indeks raspoloženja vrlo blago porastao u odnosu na prethodni mjesec.

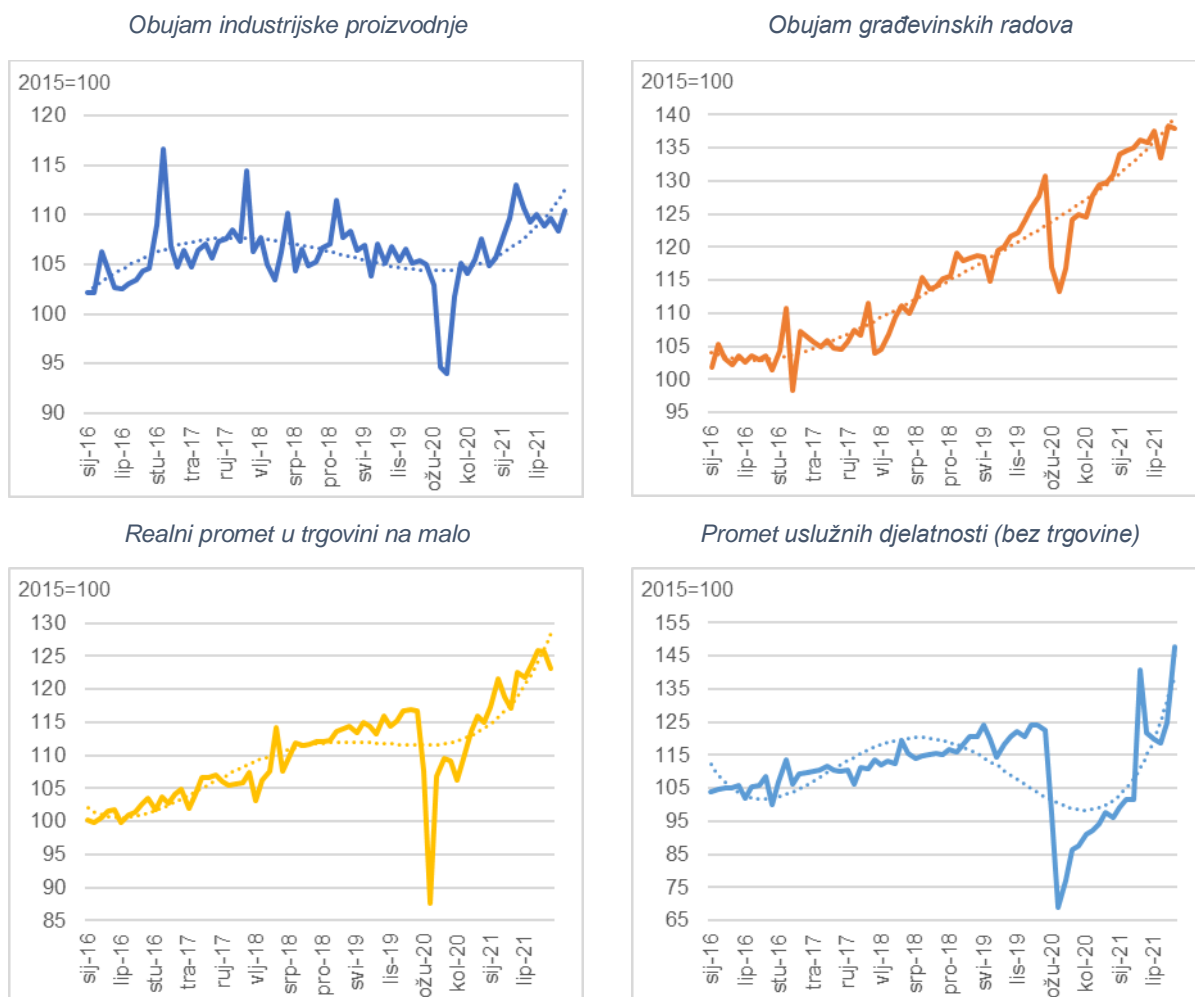
Realni sektor

Prema [objavi](#) DZS-a, ukupna sezonski i kalendarski prilagođena **industrijska proizvodnja** u listopadu u 2021. u usporedbi s rujnom 2021. porasla je za 1,9%, dok je u usporedbi u usporedbi s listopadom 2020., kalendarski prilagođena, porasla za 2,7% (**Slika 2**). U prvih deset mjeseci 2021., prema kalendarski prilagođenim indeksima, rasla je za 7,1%, dok je ukupna proizvodnost rada u industriji od siječnja do listopada 2021. u usporedbi s istim razdobljem 2020. veća za 7,0%. DZS je objavio i kako je ukupan broj zaposlenih osoba u industriji u listopadu 2021. ostao nepromijenjen u usporedbi s rujnom 2021., a u usporedbi s listopadom 2020. manji je za 0,4%. Ukupni sezonski i kalendarski prilagođen **promet industrije** u RH je, pak, u rujnu 2021. u usporedbi s kolovozom 2021. porastao za 1,2%, dok je, prema [objavi](#) DZS-a, ukupni kalendarski prilagođen promet industrije u rujnu 2021. u usporedbi s rujnom 2020. porastao za 18,2%. S druge strane, prema [objavi](#) Eurostata u rujnu 2021. u odnosu na rujnu 2020. industrijska je proizvodnja porasla za 5,2% u eurozoni i za 5,0% u EU (pad na mjesečnoj razini -0,2% u eurozoni i -0,5%

u EU). U istom je mjesecu industrijska proizvodnja u Hrvatskoj porasla 2,8% na godišnjoj razini i pala -1,2% na mjesečnoj razini.

Prema [publikaciji](#) DZS-a, **ukupna industrijska proizvodnja**, kalendarski prilagođena od siječnja do prosinca 2020. u usporedbi s istim razdobljem 2019. manja je za 3,4%. Pritom je proizvodnja u rudarstvu i vađenju bila manja je za 9,0% i u prerađivačkoj industriji za 4,0%, dok je u opskrbi električnom energijom, plinom, parom i klimatizaciji bila veća za 2,1%. Ukupan broj zaposlenika u industriji od siječnja do prosinca 2020. u usporedbi s istim razdobljem 2019. manji je za 2,9%. Ukupan **promet industrije**, kalendarski prilagođen, od siječnja do prosinca 2020. u odnosu na promet industrije u istom razdoblju 2019. manji je za 7,0%.

Slika 2 Kretanja u realnom sektoru: industrija, građevinarstvo, trgovina na malo i uslužne djelatnosti

Napomena: Trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima; industrijska proizvodnja: rudarstvo i vađenje, prerađivačka industrija, opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija; uslužne djelatnosti: prijevoz i skladištenje, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, informacije i komunikacije, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti. Sezonski i kalendarski prilagođeni indeksi.

Izvor: DZS; obrada: HUP.

U 2020. ukupna **vrijednost utroška sirovina i materijala za industrijsku proizvodnju** od poduzeća koja su se bavila industrijskom proizvodnjom u RH iznosila je 47.686 milijuna kuna, [objavio](#) je DZS-a. Ukupna vrijednost prodaje industrijskih proizvoda koju su ostvarila poduzeća u 2020. veća je za 81.448 milijuna kuna (63,1%) od izdataka za utrošene sirovine i materijale u industrijskom procesu za proizvodnju tih

proizvoda, prema gruboj bilanci inputa-output. **Opskrba vodom u 2020.** iznosila je ukupno 46.661.949 tis. m³, pri čemu su područja B (rudarstvo i vađenje), C (prerađivačka industrija) i E (opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša) zastupljena s 0,1%, a područje D (opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija) s 99,9%, [objavio](#) je DZS.

S druge strane, prema [podacima](#) o **investicijama u 2020.**, najveći udio u bruto investicijama u novu i rabljenu dugotrajnu imovinu imaju područja O (javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje), 16,7%, i C (prerađivačka industrija), 12,0%, dok se prema skupinama vrsta imovine najveći dio ovih investicija, 51,1%, odnosi na građevinske objekte, prostore i građevine. Od ukupnih investicija, 92,3% jesu investicije u novu dugotrajnu imovinu. Prema djelatnosti namjene investicija, s najvećim udjelom u bruto investicijama u novu dugotrajnu imovinu sudjeluju ova područja: F (građevinarstvo), 11,4%, C (prerađivačka industrija), 11,3%, i D (opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija), 9,6%.

DZS je [objavio](#) kako je prema kalendarski prilagođenim indeksima **obujam građevinskih radova** u RH u rujnu 2021. u odnosu na rujnu 2020. veći za 7,9%, dok je prema sezonski i kalendarski prilagođenim indeksima obujam građevinskih radova u rujnu 2021. u odnosu na kolovoz 2021. manji za 0,4% (**Slika 2**). Prema izvornim indeksima, u prvih devet mjeseci 2021. obujam građevinskih radova bio je veći za 10,6% u odnosu na isto razdoblje 2020. Eurostat je, pak, [objavio](#), kako se u rujnu 2021. u odnosu na kolovoz sezonski prilagođena proizvodnja u građevinskom sektoru povećala za 0,9% u eurozoni i 1,2% u EU, dok se u usporedbi s rujnom 2020., proizvodnja u građevinarstvu povećala za 1,5% u eurozoni i 1,8% u EU. U listopadu 2021. u Hrvatskoj je izdane 1.031 **građevinska dozvola**, što je više za 12,1% u odnosu na listopad 2020. Prema [podacima](#) DZS-a, ukupan broj izdanih građevinskih dozvola od siječnja do listopada 2021. u usporedbi s istim razdobljem 2020. veći je za 13,8%. Nadalje, **vrijednost novih narudžaba**, koja se odnosi na poslovne subjekte s 20 i više zaposlenih, u trećem tromjesečju 2021. u odnosu na isto razdoblje 2020. veća je za 9,1%, dok je, prema [podacima](#) DZS-a, od siječnja do rujna veća za 20,3% u odnosu na isto razdoblje 2020. DZS je [objavio](#) i kako je vrijednost radova koje su izvršili radnici na gradilištima u 2020. bila veća za 9,3% u odnosu na 2019.

Realni promet od trgovine na malo u listopadu 2021. bio je veći u odnosu na isti mjesec prethodne godine za 9,2%, dok sezonski prilagođeni [podaci](#) DZS-a ukazuju na padu odnosu na prethodni mjesec (-2,1%). U prvih deset mjeseci realni promet od trgovine na malo, prema kalendarski prilagođenim indeksima, porastao je za 13,1% u odnosu na isto razdoblje 2020. (**Slika 2**). Prema [procjenama](#) Eurostata, u listopadu 2021. sezonski prilagođeni **obujam trgovine na malo** rastao je u usporedbi s rujnom za 0,2% u europodručju i 0,3% u EU, dok se u usporedbi s listopadom 2020. godine, kalendarski prilagođeni obujam trgovine na malo povećao za 1,4% u europodručju i za 2,3% u EU. U Hrvatskoj je obujam trgovine na malo u listopadu u odnosu na prethodni mjesec pao za -1,9%, dok je u odnosu na isti mjesec 2020. porastao za 8,7%.

S druge strane, [podaci o fiskalizaciji](#) za studeni govore o rastu ukupnog iznosa fiskaliziranih računa u djelatnosti trgovine (NKD: G) za 7,9% na godišnjoj razini, a u trgovini na malo u nespecijaliziranim prodavaonicama pretežno hranom, pićima i duhanskim proizvodima (NKD: 4711) za 8,6%. U prvih 11 mjeseci 2021. ukupan **iznos fiskaliziranih računa** u djelatnosti trgovine (NKD: G) bio je veći za 14,0% u odnosu na isto razdoblje 2020. te 6,9% u odnosu na isto razdoblje (siječanj-studeni) 2019. Pritom je u trgovini na malo u nespecijaliziranim prodavaonicama pretežno hranom, pićima i duhanskim proizvodima (NKD: 4711) zabilježeno povećanje iznosa fiskaliziranih računa na godišnjoj razini u iznosu od 22,6%, a u odnosu na razdoblje siječanj-studeni 2019. u iznosu od 23,2%. U djelatnosti smještaja i ugostiteljstva (NKD: I) u prvih 11 mjeseci 2021. zabilježeno je povećanje fiskaliziranih iznosa računa na godišnjoj razini za 56,0%, a u odnosu na isto razdoblje 2019. smanjenje od 9,6%, dok je na razini svih djelatnosti u razdoblju siječanj-studeni zabilježeno povećanje iznosa računa za 20,7% u odnosu na isto razdoblje 2020. te za 4,1% u odnosu na 2019. Nadalje, prema podacima agencije Promocija plus, u prvih 11 mjeseci 2021. **broj registriranih novih automobila** bio je veći za 25,9% u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Promet od uslužnih djelatnosti u rujnu 2021. porastao je i na godišnjoj i na mjesečnoj razini. Naime, prema [podacima](#) DZS-a, ukupan sezonski i kalendarski prilagođen promet od uslužnih djelatnosti ostvaren u rujnu 2021. porastao za 9,4% u odnosu na kolovoz 2021., dok je ukupan kalendarski prilagođen promet

od uslužnih djelatnosti ostvaren u rujnu 2021. porastao za 32,5% u odnosu na rujan 2020. (**Slika 2**). Na godišnjoj razini najveći porast prometa imale su sljedeće djelatnosti: putničke agencije, organizatori putovanja (turoperator) i ostale rezervacijske usluge te djelatnosti povezane s njima (za 267,1%), smještaj (za 253,7%) te djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića (za 70,7%). Promatrajući prvih devet mjeseci, kalendarski prilagođen promet uslužnih djelatnosti porastao je za 22,5% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

U 2020. usluge su činile 73% **ukupnog BDV-a EU-a**, a slijede ih industrija i građevinarstvo (25%) i poljoprivreda (2%). Prema [objavi](#) Eurostata, u svim zemljama EU, usluge su imale najveću težinu u gospodarstvu, varirajući između 58% u Irskoj i 87% u Luksemburgu. Na vrhu liste, nakon Luksemburga, bili su Malta (85%) i Cipar (84%), dok su Poljska (66%), kao i Češka i Slovenija (po 64%) na drugom kraju ljestvice, ispred Irske (58%). Industrija i građevinske djelatnosti imale su značajnu težinu u gospodarstvima Irske (41%), Češke (34%), Slovenije (33%), Poljske i Slovačke (po 31%). Podaci pokazuju da je poljoprivreda predstavljala tek mali dio BDV-a, s najvećim udjelom u Grčkoj i Latviji (po 5%) te Rumunjskoj, Bugarskoj, Mađarskoj, Hrvatskoj i Litvi (po 4%).

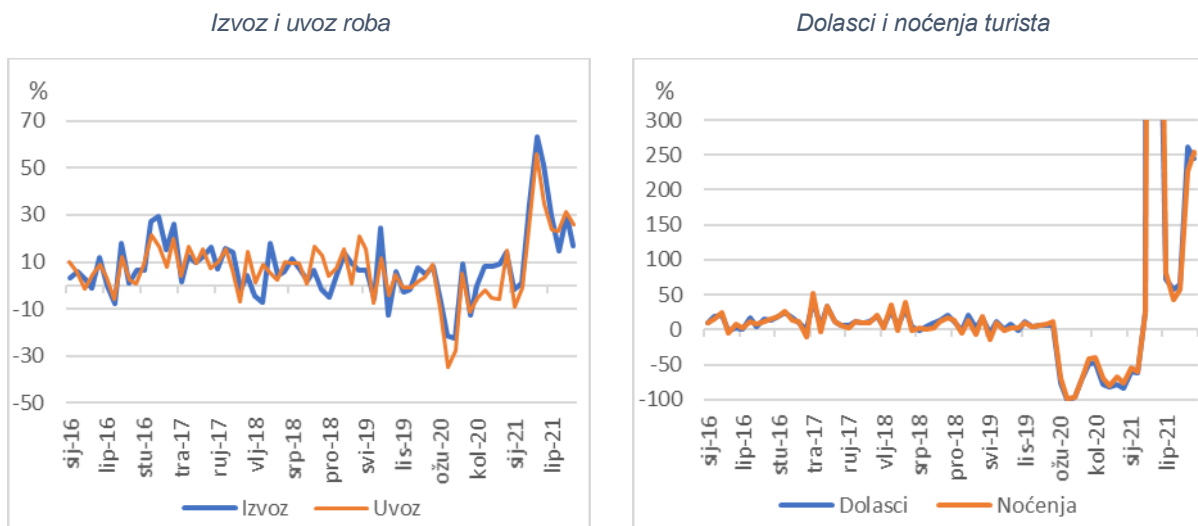
Međunarodna trgovina, turizam i promet

Prema [objavi](#) DZS-a, ukupan **izvoz** RH od siječnja do rujna 2021. iznosio je 100,5 milijardi kuna (+25,0%). Istodobno je **uvoz** iznosio 155,0 milijardi kuna (+21,9%), tako da je vanjskotrgovinski deficit iznosio 54,5 milijardi kuna (+16,5%). Pokrivenost uvoza izvozom od siječnja do rujna 2021. bila je 64,8% (+1,6 pb) (**Slika 3**). Nadalje, ukupan izvoz RH od siječnja do listopada 2021., prema prvim rezultatima, iznosio je 113,9 milijardi kuna (+24,8%), dok je uvoz iznosio 173,7 milijardi kuna (+21,7%). Vanjskotrgovinski deficit iznosio je 59,8 milijardi kuna (+16,4%), a **pokrivenost uvoza izvozom** bila je 65,6% (+1,6 pb). Prema [prvoj procjeni](#) Eurostata, u prvih devet mjeseci 2021. izvoz roba na razini EU izvan EU iznosio je 1.589,6 milijardi eura (rast od 13,5% u odnosu na razdoblje siječanj-rujan 2020.), a uvoz 1.497,5 milijardi eura (+18,2%). Kao rezultat toga, EU je zabilježila suficit u iznosu od 92,0 milijarde eura, u usporedbi sa suficitom od 134,2 milijarde eura u razdoblju siječanj-rujan 2020. Trgovina unutar EU porasla je na 2.487,7 milijardi eura u prvih devet mjeseci ove godine (+19,6%). Prema Eurostatu, u Hrvatskoj je u devet mjeseci 2021. ukupni izvoz porastao 25% a uvoz 21%, uz ostvareni deficit u iznosu od 7,5 milijardi eura (-6,5 milijardi eura u razdoblju siječanj-rujan 2020.).

Udio 20 najvećih poduzeća u ukupnoj vrijednosti uvoza robe smanjio se između 2012. i 2019. u 22 od 27 država članica. Prema [podacima](#) Eurostata, najveći pad **koncentracije uvoza** zabilježen je u Luksemburgu i Bugarskoj (po -10 postotnih bodova (pb)). Luksemburg je prethodno zabilježio najveću koncentraciju 2012. godine. Litva i Hrvatska (po -9 pb; podaci za Hrvatsku 2018.) također su zabilježile znatno nižu koncentraciju uvoza. Nasuprot tome, udio 20 najvećih poduzeća u vrijednosti uvoza povećao se između 2012. i 2019. za Maltu (+7 pb, podaci iz 2018. umjesto 2019.), Belgiju (+6 pb), Irsku (+4 pb, podaci iz 2013. umjesto 2012.), Sloveniju (+3 pb) i Latviju (+0,1 pb). **Koncentracija izvoza** smanjena je za 10 pb ili više za Finsku (-14 pb), Litvu, Bugarsku i Hrvatsku (po -10 pb). Na drugom kraju ljestvice, porast koncentracije izvoza bio je najizraženiji na Malti, gdje je udio povećan za više od 16 pb (podaci za 2018. umjesto 2019.). Na razini EU u 2019. godini, iako su poduzeća iz sektora industrije činila tek oko 15% ukupnog broja poduzeća uvoznika, udio industrije u vrijednosti uvoza iznosio je 47% - najveći među tri kategorije (industrija trgovina na veliko i malo i ostalo) u 2019. godini. Isto vrijedi i za izvoz; poduzeća koja čine dio industrijskog sektora činila su 73% vrijednosti izvoza, iako su predstavljala samo 27% ukupnog broja poduzeća izvoznika, [objavio](#) je Eurostat. U 2019. godini 99% poduzeća uvoznika u ukupnoj trgovini (unutar EU i izvan EU) bila su **mala i srednja poduzeća (MSP)**, dok je taj udio bio tek nešto manji kod izvoznih poduzeća (98%). I za uvozna i za izvozna poduzeća ta je vrijednost ostala gotovo nepromijenjena između 2015. i 2019. godine, stoji u [objavi](#) Eurostata. Što se tiče vrijednosti trgovine, udio malih i srednjih poduzeća manji je nego u broju poduzeća. Mala i srednja poduzeća imala su udio od 46% u uvozu robe u EU i udio od 37% u izvozu roba.

Prema [istraživanju](#) koje je objavio HNB, nakon ulaska u EU 2013. godine **hrvatska je robna razmjena** snažno porasla zbog lakšeg pristupa zajedničkom tržištu, a rast je robnog izvoza znatno pridonio oporavku nakon dugotrajne recesije. Rast robnog izvoza bio je široko rasprostranjen među proizvodnim kategorijama i uglavnom orijentiran na zajedničko europsko tržište. Usto, povećala se trgovinska otvorenost, praćena porastom udjela hrvatskog izvoza na svjetskom i europskom tržištu. Poboljšala se i struktura izvoza.

Slika 3 Robni izvoz i uvoz (lijevo) i dolasci i noćenja turista (desno) – godišnje stope promjene (%)

Napomena: Godišnje stope promjene u turizmu u travnju i svibnju 2021. prelaze 300%.
Izvor: DZS; obrada: HUP.

S dolaskom ljeta, nastavio se **oporavak turističkog sektora**. Prema [podacima](#) DZS-a, u listopadu 2021. u **komercijalnim smještajnim objektima** ostvareno je 637 tisuća dolazaka i 2,2 milijuna noćenja turista, što je porast dolazaka turista za 245,0% i porast noćenja za 253,7% u odnosu na listopad 2020. (**Slika 3**). U odnosu na listopad 2019. ostvareno je 59,2% dolazaka i 71,0% noćenja turista. U prvih deset mjeseci 2021. u komercijalnim smještajnim objektima ostvareno je 12,3 milijuna dolazaka i 69,1 milijun noćenja turista, što je 79,8% više dolazaka i 71,2% više noćenja turista u odnosu na isto razdoblje 2020. U odnosu na prvih deset mjeseci 2019. ostvareno je 65,5% dolazaka i 77,0% noćenja turista.. S druge strane, prema [podacima](#) sustava *eVisitor*, koji sadrži **turistički promet ostvaren u komercijalnim i nekomercijalnim objektima te nautičkom charteru** (sustav *eCrew*), u Hrvatskoj je tijekom prvih 11 mjeseci 2021. ostvareno 13.535.393 dolaska i 83.475.636 noćenja (povećanje od 76% i 54% u odnosu na isto razdoblje lani).

Eurostat je [objavio](#) kako je kolovoz 2021. pokazao najperspektivnije znakove oporavka u odnosu na brojke prije COVID-a u pogledu **broja noćenja u turističkim smještajnim objektima u EU**, poput hotela, kuća za odmor i drugih smještajnih objekata za kraći boravak te kampova. U kolovozu 2021. zabilježen je pad od 20% u odnosu na kolovoz 2019., dok je kolovoz 2020. zabilježio pad od 30% u usporedbi s kolovozom 2019. Ovi znakovi oporavka vidljivi su i u srpnju (-29% u 2021.; -40% u 2020.) i u lipnju (-51%; -70%). U usporedbi s 2020., broj noćenja u turističkim smještajnim objektima u razdoblju od lipnja do kolovoza 2021. porastao je u gotovo svim državama članicama s dostupnim podacima. Samo je Latvija zabilježila pad.

Prema [podacima](#), DZS-a, u prvih 10 mjeseci, **promet putnika u hrvatskim zračnim lukama** veći je za 112,7%, a promet tereta za 12,2% u odnosu na isto razdoblje 2020. S druge strane, u prva tri tromjesečja **promet putnika u hrvatskim morskim lukama** bio je veći za 46,8%, promet robe za 4,8%, a promet brodova (prispjeli) za 28,9%, [objavio](#) je DZS. Od siječnja do rujna 2021. ukupno je prevezeno 43,0 milijuna putnika, što je u usporedbi s istim razdobljem 2020. porast za 18,7%. Porast je ostvaren u **zračnom prijevozu**, za 32,0%, u cestovnome linijskom prijevozu, za 19,1%, te u pomorskom i obalnom prijevozu, za 41,5%. U **željezničkom prijevozu** prisutan je pad u prijevozu putnika, za 0,7%. U usporedbi s istim razdobljem 2019., to je pad za 33,1%, [objavio](#) je DZS. S druge strane, od siječnja do rujna 2021. ukupno

je prevezeno 93,9 milijuna tona robe, što je za 4,5% više u odnosu na isto razdoblje 2020. Porast je ostvaren u željezničkom prijevozu, za 0,7%, u **cestovnom prijevozu**, za 5,0%, u **pomorskom i obalnom prijevozu**, za 7,8%, te u cjevovodnom transportu, za 2,4%. Pad u prijevozu robe prisutan je u prijevozu na unutarnjim vodnim putovima, za 12,2%, te u zračnom prijevozu, za 13,2%. Nadalje, u razdoblju od siječnja do listopada 2021. u hrvatske morske luke uplovila su 33 strana **broda za kružna putovanja** s ostvarena 184 kružna putovanja. Na tim brodovima bilo je 179 tisuća putnika, koji su u Hrvatskoj boravili 487 dana. Prema [podacima](#) DZS-a, odnosu na prvih deset mjeseci 2019., broj putovanja stranih brodova za kružna putovanja manji je za 72,6%, broj dana boravka brodova manji je za 63,2%, dok je broj putnika na tim brodovima manji za 83,1%.

Eurostat je [objavio](#) kako su ograničenja povezana sa suzbijanjem pandemije Covid-19 tijekom 2020. na teretni **željeznički promet** utjecala u mnogo manjoj mjeri nego na prijevoz putnika, koji se gotovo prepolovio između 2019. i 2020. (-46%) i dosegao 223 milijarde putničkih kilometara. Posebno su značajni padovi u drugom i četvrtom tromjesečju 2020. (-74% i -54% u odnosu na isto razdoblje 2019.). Osim toga, [objavljeno](#) je i kako je u 2020. ukupan **cestovni teretni promet** u EU pao za gotovo 1% u tonama po kilometru (tkm) u usporedbi s 2019. Nadalje, Eurostat je [objavio](#) i kako je udio opasne robe prevezene u EU (u tkm) u 2020. ostao je isti kao u 2019.: oko 4% ukupnog prometa EU. U 2020. godini oko jedne petine ukupnog cestovnog teretnog prijevoza (u vozilima po kilometru) u EU obavljala su prazna vozila. Prema [objavi](#) Eurostata, udio izvedbe praznih vozila nešto je veći za domaći prijevoz (24%) nego za ukupni (20%), a značajno je veći u odnosu na međunarodni prijevoz (13%). Ukupan broj putnika koji su putovali **zračnim prijevozom** u EU iznosio je 277 milijuna u 2020., što je značajno smanjenje od 73% u odnosu na 2019., [objavio](#) je Eurostat. Između 2010. i 2020. prometne aktivnosti na **unutarnjim plovnim putovima** EU-a bile su nestabilne. Prema [podacima](#) Eurostata, nakon niza padova i oporavka, sektor je zabilježio značajan pad od gotovo 6% (8 milijardi tona po kilometru) između 2019. i 2020. Sličan trend se može primijetiti u istom razdoblju tonama s padom od nešto više od 3% (17 milijuna tona). Nadalje, **luke u EU** su u 2020. pretovarile oko 3,3 milijarde tona robe u bruto težini, što je znatno smanjenje u usporedbi s 2019. (-7%). Prema [objavi](#) Eurostata, ovaj pad može se pripisati pandemiji COVID-19 i naknadnim ograničenjima koja su uvedena u državama članicama i diljem svijeta. Povrh toga, [objavljeno](#) je i kako je u 2020. ukupan broj ukranih i iskrcanih putnika u lukama EU iznosio 230 milijuna. To je gotovo upola manje u odnosu na 2019. (418 milijuna).

Tržište rada

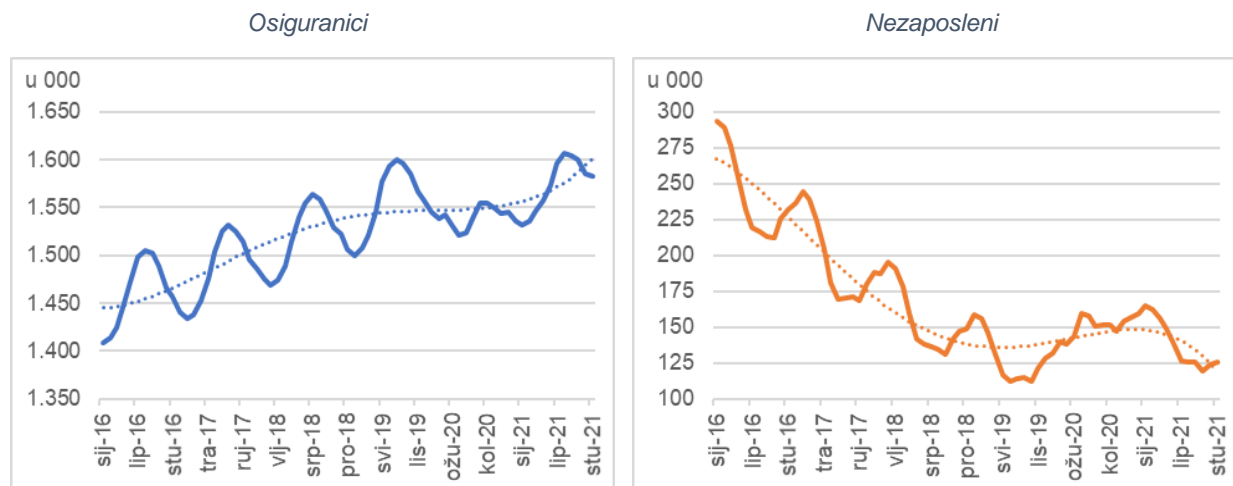
Ukupan **broj osiguranika** pri HZMO-u u studenom je bio veći za 2,4% ili preko 35 tisuća osoba u odnosu na studeni 2020., odnosno bilo je registrirano 1.583.131 osiguranika ukupno. U prvih 11 mjeseci ukupan broj osiguranika bio veći za 2,2% ili preko 34 tisuća osoba u odnosu na isto razdoblje 2020. te 1,0% ili preko 15 tisuća osoba u odnosu na isto razdoblje 2019. (**Slika 4**). Najveće povećanje broja osiguranika u odnosu na isto razdoblje (siječanj-studen) 2020. zabilježeno je u djelatnosti građevinarstva (+5,5% ili +6.543 osoba), nakon čega slijede djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (+5,0% ili +4.690 osoba), obrazovanja (+3,0% ili + 3.435 osoba) i informacija i komunikacija (+6,8% ili +3.298 osoba). Prema [podacima](#) DZS-a, u listopadu 2021. **broj ukupno zaposlenih** u RH iznosio je 1.581.743. U odnosu na rujan 2021. broj ukupno zaposlenih porastao je za 0,2%, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine broj ukupno zaposlenih u listopadu 2021. porastao je za 2,0%. Pridodajući ovome i službeni broj nezaposlenih iz studenog, **registrirana stopa nezaposlenosti** u studenom 2021. iznosila je 7,2%.

Prema [podacima](#) HZZ-a, krajem studenog 2021. godine u evidenciji je bilo registrirano 125.701 nezaposlena osoba. **Broj nezaposlenih** u studenom u odnosu na listopad povećan je za 1,8% ili 2.256 osoba, a u usporedbi sa studenim 2020. godine broj nezaposlenih smanjen je za 19,7 % ili 30.849 osoba (**Slika 4**). Sredinom prosinca (12. prosinca), ta je [brojka](#) pala na 124.954 registriranih nezaposlenih pri HZZ-u. Prema [objavi](#) Eurostata, u listopadu 2021. sezonski prilagođena **stopa nezaposlenosti** u europodručju iznosila je 7,3% i 6,7% u EU. U Hrvatskoj je bila jednaka 7,0%, što predstavlja blagi pad u odnosu na rujan.

Broj zaposlenih povećao se za 0,9% i u eurozoni i u EU u trećem tromjesečju 2021. u odnosu na prethodno tromjesečje. U drugom tromjesečju 2021. zaposlenost je porasla za 0,8% u oba područja. Prema [objavi](#) Eurostata, u usporedbi s istim tromjesečjem prethodne godine, **zaposlenost** je porasla za 2,1% i u eurozoni i u EU u trećem tromjesečju 2021., nakon +2,0% u oba područja u drugom tromjesečju 2021. Na temelju sezonski prilagođenih podataka, Eurostat procjenjuje da će u trećem tromjesečju 2021. 210,0 milijuna ljudi bilo zaposleno u EU, od čega 161,0 milijun u eurozoni. U odnosu na pandemiju COVID-19, zaposlenost u eurozoni je 0,3 milijuna ispod četvrtog tromjesečja 2019., ali i 0,1 milijun iznad toga u EU. U Hrvatskoj je broj zaposlenih u trećem tromjesečju 2021. bio veći za 0,3% u odnosu na prethodno tromjesečje i za 1,7% u odnosu na isto tromjesečje 2020.

Slika 4 Kretanja na tržištu rada

Izvori: HZMO i HZZ; obrada: HUP.

OVI indeks, kojeg [objavljuje](#) Ekonomski institut, Zagreb, za studeni pokazuje kako je **potražnja za radom** za oko 23% veća u odnosu na pretpandemijski studeni 2019. godine. Radi se o sedmom uzastopnom mjesecu u kojem potražnja za radom nadmašuje pretpandemijske mjesece. Najtraženija zanimanja u studenom ove godine bila su prodavač, radnik u skladištu, konobar, kuhar i vozač. Nastavlja se i trend mogućnosti rada od kuće – udio oglasa koji spominju rad od kuće u studenom ove godine bio je oko 1,8%, a većinom se radi o zanimanjima programera i informatičara. Također, oko 2,7% oglasa za posao odnosi se na oglase u kojima se traže umirovljenici, što je u skladu s povećanom potražnjom za umirovljenicima u zadnjih godinu dana.

Prosječna **mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome** u pravnim osobama RH za rujna 2021. iznosila je 7.108 kuna, što je nominalno niže za 0,1%, a realno za 1,1% u odnosu na kolovoz 2021, dok je u odnosu na isti mjesec prethodne godine nominalno viša za 5,4%, a realno za 2,0%. Za razdoblje od siječnja do rujna 2021. prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome u pravnim osobama RH iznosila je 7.088 kuna, što je u odnosu na isto razdoblje 2020. nominalno više za 5,4%, a realno za 3,5%. U [objavi](#) DZS-a stoji i kako je **medijalna neto plaća** za rujna 2021. iznosila 6.017 kuna. DZS je [objavio](#) i kako je prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome u pravnim osobama RH za treće tromjesečje 2021. iznosila 7.091 kunu, što je u odnosu na drugo tromjesečje ove godine nominalno niže za 0,4%, a realno za 1,1%, dok je u odnosu na isto razdoblje prethodne godine nominalno viša za 5,3%, a realno za 2,1%. Osim toga, [objavljeno](#) je i kako su u odnosu na isto razdoblje prethodne godine prosječne neto plaće za muškarce porasle su 5,4%, a za žene za 5,3%. Najveći porast prosječnih neto plaća za muškarce bio je za 8,9% u djelatnosti Informacije i komunikacije, a za žene za 9,1% u poslovanju nekretninama.

DZS je objavio i određene podatke o **kretanjima na tržištu rada po županijama u trećem tromjesečju**. Tako je, prema [objavi](#) DZS-a, u rujnu 2021. najviše ukupno zaposlenih bilo u Gradu Zagrebu, 343.115, što

čini 21,7% od ukupnog broja zaposlenih u RH. U rujnu 2021. u odnosu na rujnu 2020. broj zaposlenih u pravnim osobama porastao je u svim županijama, a najviše u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, za 4,9%. Isto vrijedi i za razdoblje os srpnja do rujna. Stopa registrirane nezaposlenosti u rujnu 2021. najveća je bila u Virovitičko-podravskoj i Osječko-baranjskoj županiji, za po 13,3%, što je za 6,3 postotna boda (pb) više od registrirane stope nezaposlenosti u RH. Najmanja je bila u Istarskoj županiji, 3,0%, što je za 4,0 pb manje od registrirane stope nezaposlenosti u RH. Nadalje, prema [podacima](#) DZS-a, prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome u pravnim osobama za treće tromjesečje 2021. u odnosu na isto razdoblje 2020. porasla je u svim županijama. Najveći porast bio je u Gradu Zagrebu, za 6,5%, a najmanji u Vukovarsko-srijemskoj županiji, za 3,4%.

U drugom tromjesečju 2021. 13% zaposlenih osoba u dobi od 20 do 64 godine u EU bilo je **samozaposleno**. Preostali zaposleni uglavnom su razvrstani kao zaposlenici (86%), a manji udio (manje od 1%) rade kao pomažući obiteljski radnici. Prema podacima koje je [objavio](#) Eurostat, među samozaposlenima muškaraca je bilo više od žena (67% prema 33%). Nasuprot tome, postojala je prilično ujednačena podjela između muškaraca i žena koji su bili kategorizirani kao zaposlenici (52% prema 48%). Nadalje, [objavljeno](#) je i kako je u 2020. 2,4% zaposlenih ili onih koji nisu zaposleni ali su radili tijekom godine prije anketiranja u EU prijavilo barem jednu nesreću na radu u prethodnih 12 mjeseci, što je znatno manji udio od 2,8% zabilježenih u 2013.

Javne financije

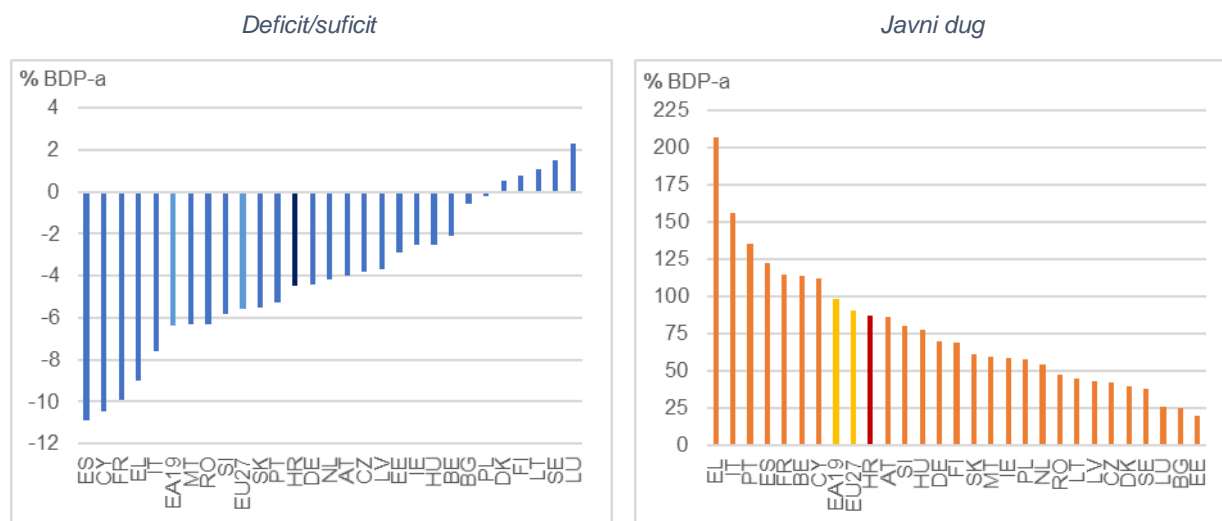
Eurostat je [objavio](#) kako je u drugom tromjesečju 2021. **deficit proračuna opće države u odnosu na BDP** iznosio -4,5% (**Slika 5**), nešto manje nego u prethodnom tromjesečju (-5,0%). Sezonski prilagođeni omjer deficita opće države u odnosu na BDP iznosio je -6,9% u eurozoni i -6,3% u EU u drugom tromjesečju 2021. (neprilagođen za sezonsku komponentu iznosi: -6,4% u europodručju i -5,6% u EU). Istovremeno je [objavljeno](#) kako je **omjer državnog duga i BDP-a** u eurozoni u drugom tromjesečju pao ispod 100% - omjer je iznosio 98,3%, u usporedbi sa 100,0% na kraju prvog tromjesečja. U EU se omjer smanjio s 92,4% na 90,9%. U usporedbi s drugim tromjesečjem 2020., udio državnog duga u BDP-u porastao je i u eurozoni (s 94,4% na 98,3%) i u EU (sa 87,2% na 90,9%). Kao što je već [objavila](#) HNB, omjer javnog duga i BDP-a u drugom tromjesečju u 2021. u Hrvatskoj je pao s 91,5% na 87,5% (**Slika 5**).

Eurostat je [objavio](#) i nove **podatke javnih financija za 2020.** pa je tako deficit proračuna europodručja iznosio -7,2% BDP-a a EU-a -6,9% BDP-a. Udio državnog duga u BDP-u porastao je s 83,6% na kraju 2019. na 97,3% na kraju 2020. u eurozoni, a u EU sa 77,2% na 90,1%. U Hrvatskoj je deficit proračuna u 2020. iznosio -7,4% BDP-a, a udio javnog duga u BDP-u bio je 87,3%. Prema [objavi](#) DZS-a, u 2020. porezi na proizvodnju i uvoz prikupljeni su u iznosu od 70.704 milijuna kuna, što je pad od 13,0% u odnosu na 2019., dok su tekući porezi na dohodak i bogatstvo prikupljeni u iznosu od 24.719 milijuna kuna, što je za 7,4% manje nego u prethodnoj godini. Nadalje, prihodi od neto socijalnih doprinosa u 2020. iznosili su 45.069 milijuna kuna, što je za 4,8% manje nego u 2019. S druge strane, Vlada Republike Hrvatske poduzela je dalekosežne mjere na rashodnoj strani proračuna radi očuvanja radnih mjesta kod poslodavaca kojima je zbog posebnih okolnosti narušena gospodarska aktivnost te radi financiranja troškova za očuvanje zdravlja građana. Osim utjecaja proračunskog salda, najveći utjecaj na generiranje deficita u 2020. u odnosu na prethodne godine imao je znatno lošiji financijski rezultat izvanproračunskih korisnika i javnih poduzeća u odnosu na 2019.

U 2020. prihodi od poreza i socijalnih doprinosa na razini EU smanjeni su za 215 milijardi eura u usporedbi s 2019. na 5.531 milijardu eura. Ovo je prvi put da je došlo do smanjenja od 2009. godine, stoji u [objavi](#) Eurostata. Ukupni **omjer poreza i BDP-a**, što znači zbroj poreza i neto socijalnih doprinosa kao postotak bruto domaćeg proizvoda (BDP), iznosio je 41,3% u EU u 2020., što je povećanje u usporedbi s 2019. (41,1%). Najveći udio poreza i socijalnih doprinosa u postotku BDP-a bilježi Danska (47,6%), a najmanji Irska (20,8%). U Hrvatskoj je taj omjer u 2020. iznosio 37,3%. **Izdaci za socijalnu zaštitu** kao postotak BDP-a povećali su se u svim državama članicama EU u 2020. u usporedbi s 2019., [objavio](#) je Eurostat. To je dijelom i zato što se nominalni BDP smanjio kao rezultat pandemije COVID-19. Među državama

članicama za koje su dostupne procjene za 2020., izdaci za socijalnu zaštitu kao postotak BDP-a bili su najveći u Francuskoj (36% BDP-a), Austriji (34%) i Italiji (33%), dok su najniži bili u Irskoj (15%), kao i Latviji, Mađarskoj i Litvi (po 18%). Naknade za starost i bolest/zdravstvenu njegu činile su najveći dio naknada socijalne zaštite u svim državama članicama za koje su dostupni podaci. Ostale kategorije uključivale su invaliditet, preživjele, obitelj/djecu, nezaposlenost, stanovanje i socijalnu isključenost. Osim toga, [objavljeno](#) je i kao su se **izdaci za bolovanja i zdravstvenu** skrb kao postotak BDP-a povećali u svim državama članicama EU-a (uz dostupne rane procjene), osim u Poljskoj kada se uspoređuje 2020. s 2019. Među državama članicama za koje su dostupne procjene za 2020., izdaci za bolovanje i zdravstvenu skrb kao postotak BDP-a bili su najveći u Njemačkoj (11,2% BDP-a) i Francuskoj (10,0%); u Hrvatskoj 8,1% BDP-a.

Slika 5 Deficit i dug konsolidirane opće države u EU u drugom tromjesečju 2021. (% BDP-a)

Izvor: Eurostat; obrada: HUP.

Ministarstvo financija (MFIN) izdalo je 19. listopada 2021. 264 milijuna [kunskih](#) i 160 milijuna (1.201,5 milijuna u kunama) [eurskih trezorskih zapisa](#). Nakon izdanja navedenih trezorskih zapisa u ukupnom iznosu od 264 milijuna kuna, uz istovremeno dospijeće od 415 milijuna kuna, saldo upisanih trezorskih smanjuje se za 151 milijun kuna, na 13,72 milijardi kuna. Nakon izdanja navedenih trezorskih zapisa u ukupnom iznosu od 160 milijuna eura, uz istovremeno dospijeće od 147 milijuna eura, saldo upisanih trezorskih zapisa povećava se za 13 milijuna eura, na 171 milijun eura. 30. studenoga 2021. [izdano](#) je 1,959 milijardi kuna trezorskih zapisa pa se uz istovremeno dospijeće od 2 milijarde kuna, saldo upisanih trezorskih smanjuje se za 41 milijun kuna, na 13,68 milijardi kuna.

Na [sjednici VRH](#) održanoj 28. listopada 2021. donesen je prijedlog **rebalansa proračuna za 2021.** kojim je proračunski deficit opće države podignut s ranije projiciranih 3,8% na 4,5%, uz rast prihodne strane za 3,3, a rashodne za 6 milijardi kuna te smanjenje udjela javnog duga u BDP-u na 83,1% BDP-a. Na istoj sjednici predstavljen je i **prijedlog proračuna za 2022.**, kojim se predviđaju prihodi od 164,5 milijardi kuna i rashodi od 173,8 milijardi kuna te deficit proračuna opće države od 12 milijardi ili 2,6% BDP-a. Najveće povećanje rashoda koji se financiraju iz izvora koji utječu na rezultat proračuna opće države u idućoj godini u odnosu na ovogodišnji rebalans iznosi 1,08 milijardi kuna, i to za rashode vezane uz potres. Slijede rashodi za sustav socijalne skrbi s povećanjem od 836 milijuna kuna, stoji i [objavi](#) VRH. Za 2022. godinu Vlada projicira udjel javnog duga u BDP-u u 2022. od 80,7%, što bi bilo 2,4 postotna boda manje od ovogodišnjih projiciranih 83,1%.

Konačno, međunarodna kreditna rejting agencija Fitch podigla je početkom studenog **kreditni rejting** Hrvatske za jednu razinu, iz 'BBB-' na 'BBB', uz pozitivne izgleda, ističući napredak u pripremama za članstvo u eurozoni i snažan oporavak hrvatskog gospodarstva od pandemijske krize. Prema [objavi](#) VRH,

ovo je najbolji kreditni rejting Hrvatske u povijesti, dok su pozitivni izgledi „svojevrsna najava u kojem bi se smjeru rejting mogao kretati“.

Monetarna kretanja, cijene i tečaj

Prema [informacijama](#) iz HNB-a, **ukupni plasmani** monetarnih institucija domaćim sektorima (osim središnje države) porasli su u listopadu nakon što su se u prethodna dva mjeseca smanjivali e su na kraju mjeseca iznosili 242,7 milijardi kuna. Mjesečni prirast plasmana gotovo je u cijelosti odraz **rasta kredita** koji su u listopadu iznosili 236,9 milijardi kuna. Gledano po sektorima, porasli su krediti stanovništvu (0,5 milijardi kuna ili 0,3%) kao i krediti poduzećima (0,5 milijardi kuna ili 0,6%), a vidljiv je i porast kredita ostalim financijskim institucijama (0,2 milijarde kuna ili 1,7%). Krediti poduzećima znatno su ubrzali rast na godišnjoj razini (s 1,0% na 1,8%) s obzirom na to da su se u istom razdoblju prošle godine smanjili. S druge strane, **ukupna likvidna sredstva** (M4) blago su porasla u listopadu u odnosu na rujnu kao odraz rasta neto domaće aktive (NDA) monetarnog sustava i nepromijenjene neto inozemne aktive (NIA), te su na kraju mjeseca iznosila 399,5 milijardi kuna. Promatrano na godišnjoj razini, stopa rasta M4 blago se usporila s 11,4% u rujnu na 11,2% u listopadu, a M1 s 20,7% na 20,6%, zbog učinka baznog razdoblja, odnosno snažnijeg rasta M4 i M1 u listopadu prošle godine.

HNB je [objavila](#) i **statistiku kamatnih stopa** kreditnih institucija za listopad 2021. godine. Kod glavnih kategorija kredita odobrenih kućanstvima, u listopadu 2021. najveći prosjek kamatnih stopa zabilježen je kod kunskih kredita na osnovi dopuštenih prekoračenja po transakcijskim računima (7,29%), a najniži kod stambenih kredita odobrenih s valutnom klauzulom (2,66%), pri čemu je kod potonje vrste kredita na tromjesečnoj osnovi zabilježen blagi porast kamatne stope (za 0,1 postotni bod u odnosu na srpanj). Kod glavnih kategorija kredita odobrenih nefinancijskim poduzećima, u listopadu 2021. najveći prosjek kamatnih stopa zabilježen je kod kratkoročnih kunskih kredita (2,81%), a najniži kod kratkoročnih eurskih kredita (0,74%). Prema [objavljenim](#) vrijednostima **Nacionalne referentne stope** (NRS-a) vidljiv je nastavak trenda pada i u trećem tromjesečju ove godine, a podaci pokazuju pad gotovo svih podindeksa NRS-a.

Ukupna imovina kreditnih institucija na kraju rujna 2021. iznosila je 493,0 milijardi kuna, što je povećanje imovine u odnosu na kraj 2020. za 30,5 milijardi kuna ili 6,6%. Imovina je porasla kod većine kreditnih institucija, [objavila](#) je HNB. **Poslovanje kreditnih institucija** na kraju rujna 2021. rezultiralo je s dobiti u iznosu od 4,0 milijarde kuna, što je za 59,3% veći iznos dobiti u odnosu na isto razdoblje u 2020. Pokazatelji profitabilnosti stoga su porasli u odnosu na njihovu vrijednost na kraju lanjskoga usporedivog razdoblja. Povećanje ukupnih kredita i predujmova za 6,4% (bruto iznos) i smanjenje neprihodujućih kredita (NPL) za 8,1% rezultirali su daljnjim smanjenjem udjela NPL-ova u ukupnim kreditima, s 5,4% na kraju 2020. na 4,7% na kraju rujna 2021. Na smanjenje ukupnih NPL-ova utjecalo je njihovo smanjenje kod nefinancijskih društava, zbog čega se udio NPL-ova u kreditima tom sektoru smanjio s 12,5% na 10,7%. Likvidnost bankovnog sustava mjerena koeficijentom likvidnosne pokrivenosti (LCR) i nadalje je na visokoj razini (206,9%), pri čemu su sve kreditne institucije zadovoljavale propisane minimalne likvidnosne zahtjeve.

Na kraju drugog tromjesečja 2021. **financijska imovina hrvatskoga gospodarstva** iznosila je 2.633 kuna, što je povećanje od 36,3 milijarde kuna u tom tromjesečju i 157,3 milijarde kuna u razdoblju od godine dana, [objavila](#) je HNB. Istodobno, **financijske obveze hrvatskoga gospodarstva** iznosile su 2.810 milijardi kuna, a povećale su se za 30,0 milijardi kuna u tromjesečju odnosno 142,5 milijarde kuna u razdoblju od godine dana. U odnosu na BDP financijska imovina hrvatskoga gospodarstva na kraju drugog tromjesečja 2021. iznosila je 665% godišnjeg BDP-a, što je smanjenje od 20,9 postotnih bodova u tom tromjesečju i povećanje od 45,2 postotnih bodova u razdoblju od godinu dana. Istodobno, financijske obveze hrvatskoga gospodarstva smanjile su se za 24,6 postotnih bodova u tromjesečju i povećale za 41,9 postotnih bodova u godinu dana, te su na kraju drugog tromjesečja 2021. dosegnule razinu od 710% godišnjeg BDP-a. Time je prekinut brzi rast stanja imovine i obveza hrvatskoga gospodarstva u odnosu na BDP, unatoč nastavku rasta njihove nominalne vrijednosti, ali uz istovremeno snažniji rast tromjesečnog BDP-a, koji je zaustavio nepovoljni trend kretanja BDP-a započeo u drugom tromjesečju 2020. godine.

Prema [IFIS indeksu](#), kojeg objavljuje Ekonomski institut, Zagreb, **financijski uvjeti** ostali su blagi i u trećem tromjesečju 2021. godine, iako je prisutno blago zaoštavanje u odnosu na lipanj ove godine kad su financijski uvjeti bili najblaži u razdoblju za koje se IFIS prati (od ožujka 2005.). Na domaćem tržištu su zadržani povoljni uvjeti financiranja, dok je likvidnost domaćeg financijskog sustava ostala iznimno visoka, iako niža u odnosu na lipanj 2021. kada je zabilježena rekordna razina likvidnosti. Blagom zaoštavanju domaće komponente indeksa u trećem tromjesečju 2021. godine pridonijelo je povećanje inflacije. Inozemna komponenta indeksa je zabilježila blago zaoštavanje financijskih uvjeta u rujnu. Nastavila su se povoljna kretanja na svjetskim burzama, iako je došlo do blagog usporavanja rasta u odnosu na prvu polovicu godine uslijed širenja delta varijante SARS-CoV-2 virusa, zastoja u lancima opskrbe i inflacijskih pritisaka. Potencijalni izvori ranjivosti ostaju održivost duga, koja ovisi o brzini oporavka gospodarstva i razini realnih kamatnih stopa, te povećani inflacijski pritisci i mogućnost pooštavanja mjera monetarne politike vodećih središnjih banaka. HNB je dodatno [objavila](#) kako je ukupna **izloženost sistemskim rizicima** na kraju trećeg tromjesečja 2021. godine smanjena s visoke na umjerenu razinu.

Hrvatska očekuje odluku o ulasku u europodručje u lipnju sljedeće godine, a članicom europodručja trebala bi postati od 1. siječnja 2023. Početkom prosinca, potpisan je sporazum o partnerstvu između Hrvatske i Europske komisije o organizaciji informativne i komunikacijske kampanje o uvođenju eura. EK će temeljem ovoga sporazuma ili izravne provedbe aktivnosti osigurati do 50% ukupnih sredstava utrošenih za provedbu aktivnosti iz **Komunikacijske strategije za provedbu Nacionalnog plana zamjene hrvatske kune eurom**, [priopćeno](#) je iz MFIN-a..

Prema posljednjoj [objavi](#) DZS-a, **inflacija** u Hrvatskoj, mjerena **indeksom potrošačkih cijena**, u listopadu je bila viša za 3,8% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Najveći porast na godišnjoj razini zabilježen je kod cijena prijevoza (+12,2%) i alkoholnih pića i duhana (+5,8%). Promatrano prema posebnim skupinama, cijene energije su u listopadu bile više za 11,5% u odnosu na listopad 2020., dobara 4,5% a usluga 1,6%. U prvih 10 mjeseci godišnja stopa inflacije u Hrvatskoj iznosila je 2,0%. Pritom su, promatrano po glavnim skupinama prema namjeni potrošnje, u razdoblju siječanj-listopad 2021. u odnosu na isto razdoblje 2020. najviše porasle cijene prijevoza (+7,5%) i cijene alkoholnih pića i duhana (+6,0%). Promatrano po posebnim skupinama, cijene dobara porasle su 2,1%, cijene usluga 1,7%, a cijene energije 6,3% u prvih 10 mjeseci 2021. u odnosu na razdoblje siječanj-listopad 2020. Eurostat je, pak, [objavio](#) kako je godišnja stopa inflacije, prema **harmoniziranom indeksu potrošačkih cijena**, u EU u listopadu iznosila 4,4%, a u europodručju 4,1%. U listopadu je najveći doprinos godišnjoj stopi inflacije u EU došao od cijene energije i cijene usluga. U Hrvatskoj je godišnja stopa inflacije, mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena, u listopadu 2021. iznosila 3,1% (**Slika 6**). Prema [brzoj procjeni](#) Eurostata, očekuje se da će godišnja inflacija u europodručju u studenom iznositi 4,9%. Najnovije **prognoze za stopu inflacije** u Hrvatskoj u ovoj godini se kreću od 2,0% (MMF), preko 2,2% (Komisija i wiw) do 2,4% (VRH), odnosno očekuje se blagi rast cijena. U 2022. se uglavnom (izuzev prognoza VRH) očekuje blago usporavanje rasta cijena u odnosu na 2021.

DZS je [objavio](#) i podatke za **proizvođačke cijene industrijskih proizvoda** koje su u studenom 2021. u usporedbi s listopadom 2021. za industriju ukupno bile više su za 0,5%, a u odnosu na studeni 2020. za 16,6%. Ako isključimo energiju, tada su u studenom 2021. u usporedbi s listopadom 2021. više za 0,6%, a u usporedbi sa studenim 2020. za 4,3%. Prema [procjenama](#) Eurostata, cijene industrijskih proizvođača porasle su u listopadu za 21,9% u eurozoni i 21,7% u EU u odnosu na isti mjesec 2020. te za 5,4% u eurozoni i 5,0% u EU u odnosu na rujnu. U Hrvatskoj su listopadu rasle 6,3% na mjesečnoj i 19,7% na godišnjoj razini (**Slika 6**).

Također, [objavljeni](#) su i podaci o **proizvođačkim cijenama građevnog materijala** na domaćem tržištu u studenom 2021. koje su u odnosu na studeni 2020. više za 5,1%, a u odnosu na prethodni mjesec za 0,9%. DZS je [objavio](#) i kako su **prosječne proizvođačke cijene poljoprivrednih proizvoda** u drugom tromjesečju 2021. u usporedbi s 2015. porasle za 5,5%, a u usporedbi s istim tromjesečjem 2020. za 2,9%. DZS je [objavio](#) i kako su **prosječne proizvođačke cijene poljoprivrednih proizvoda** u trećem tromjesečju 2021. u usporedbi s 2015. porasle za 14,5%, a u usporedbi s istim tromjesečjem 2020. porasle su za 16,8%.

u odnosu na 2019. godinu. Najveći udio u ukupnim troškovima osoblja očekivano pripada troškovima neto plaća i nadnica (64,3%), troškovi poreza i doprinosa iz plaća čine 23% ukupnih troškova osoblja, a najmanji udio imaju doprinosi na plaće (12,7%). S druge strane, [objavljeno](#) je i kao je 41.595 **poduzetnika bez zaposlenih** (29,9%) imalo udjel od 2,7% u ukupnim prihodima poduzetnika RH.

Fina redovito objavljuje i analize poslovanja poduzetnika koji djeluju na različitim geografskim područjima. Primjerice, [objavljeno](#) je kako je na području **Karlovačke županije** u 2020. godini sjedište je imalo 2.417 poduzetnika, obveznika poreza na dobit, sa 17.749 zaposlenih, što je 0,8% više u odnosu na 2019. godinu. U **Koprivničko-križevačkoj županiji**, pak, u 2020. godini, prema broju obrađenih godišnjih financijskih [izvještaja](#) za statističke i druge potrebe, sjedište je imalo 2.020 poduzetnika, kod kojih je bilo 18.057 zaposlenih, što je u odnosu na prethodnu godinu povećanje broja zaposlenih za 72 ili 0,4%. [Objavljeno](#) je i kako su poduzetnici **Međimurske županije** u 2020. ostvarili ukupne prihode u iznosu od 16,2 milijarde kuna (rast 0,6%), ukupne rashode od 15,2 milijarde kuna (pad 0,5%), dobit razdoblja od 1 milijardu kuna (rast 19,7%), gubitak razdoblja od 161,7 milijuna kuna (pad 5%) te su iskazali neto dobit od 864,2 milijuna kuna (rast 25,8%). Na području **Krapinsko-zagorske županije** u 2020. godini sjedište je imalo 2.459 poduzetnika, obveznika poreza na dobit, s 21.356 zaposlenih, što je 0,1% više u odnosu na 2019. godinu. Prema [podacima](#) Fine, u odnosu na druge županije Krapinsko-zagorska županija na drugom je mjestu prema ekonomičnosti poslovanja i prema produktivnosti rada mjerenoj odnosom neto dobiti i broja zaposlenih. Na području **Požeško-slavonske županije** u 2020. godini sjedište je imalo 979 poduzetnika, obveznika poreza na dobit, s 8.567 zaposlenih, što je 4,9% više u odnosu na 2019. godinu. Prema [podacima](#) Fine, poduzetnici sa sjedištem u Požeško-slavonskoj županiji ostvarili su u 2020. godini neto dobit od 188,6 milijuna kuna. U **Vukovarsko-srijemskoj županiji** u 2020. godini, prema broju obrađenih godišnjih financijskih [izvještaja](#) za statističke i druge potrebe, sjedište je imalo 2.273 poduzetnika, kod kojih je bilo 20.063 zaposlenih, što je u odnosu na prethodnu godinu povećanje broja zaposlenih za 310 ili 1,6%. Poduzetnici **Brodsko-posavske županije** ostvarili su ukupne prihode u iznosu 10,9 milijardi kuna, što je više za 1,9% u odnosu na prethodnu godinu (2019.), dok su ukupni rashodi iznosili 10,4 milijarde kuna te su za 0,7% veći u odnosu na 2020., [objavila](#) je također Fina. U **Šibensko-kninskoj županiji** u 2020. godini, prema broju obrađenih godišnjih financijskih [izvještaja](#), 2.653 poduzetnika imali su 12.336 zaposlenih, što je 6,9% manje u odnosu na prethodnu, 2019. godinu. Poduzetnici sa sjedištem u **Osječko-baranjskoj županiji**, u 2020. godini ostvarili su ukupne prihode u iznosu od 28,6 milijardi kuna (3,3% više u odnosu na 2019. godinu), ukupne rashode od 27,1 milijardu kuna (1,5% više), dobit razdoblja u iznosu od 1,8 milijardi kuna (33,4% više), gubitak razdoblja od 490,1 milijun kuna (12,4% manje) te neto dobit od 1,3 milijarde kuna, što je u odnosu na 2019. godinu, kada je neto dobit iznosila 769,4 milijuna kuna, više za 66,7%, stoji u [objavi](#) Fine.

U 2020. godini poduzetnici sa sjedištem na području **četiri urbane aglomeracije** – Zagreb, Split, Rijeka i Osijek – iskazali su pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu od 16,2 milijarde kuna. Prema [podacima](#) Fine, od 139.009 poduzetnika, koliko ih je podnijelo godišnji financijski izvještaj za 2020. godinu, njih 79.229 ili 57% imalo je sjedište na prostoru obuhvaćenom urbanim aglomeracijama (UA) Osijek, Rijeka, Split i Zagreb. Od ukupnog broja zaposlenih kod poduzetnika RH u 2020. godini (947.874), kod poduzetnika na području četiri urbane aglomeracije bilo je 566.310 zaposlenih, što je udio od 59,7%. Poduzetnici s područja urbanih aglomeracija u 2020. godini iskazali su ukupne prihode u iznosu od 512,3 milijarde kuna (smanjenje od 5,5% u odnosu na prethodnu poslovnu godinu) dobit razdoblja u iznosu od 32,5 milijardi kuna (4,4% manje u odnosu na 2019. godinu) i gubitak razdoblja u iznosu od 16,3 milijarde kuna (45,4% više u odnosu na 2019. godinu). Prema broju obrađenih godišnjih financijskih [izvještaja](#), u **Varaždinu**, sjedištu Varaždinske županije, u 2020. godini poslovao je 2.176 poduzetnika s 21.003 zaposlenih, što je povećanje broja zaposlenih za 1,5% u odnosu na 2019. godinu.

Među objavama su i analize prema različitim djelatnostima u kojima poduzetnici djeluju. Tako je [objavljeno](#) kako je kroz presjek 2004.-2009.-2014.-2020. godina broj poduzetnika u **djelatnosti trgovine na veliko i na malo** bio je najveći 2020. godine, kada je to bila glavna djelatnost 28.615 poduzetnika. U 2004. godini bilo je 27.044 poduzetnika, u 2009. godini 27.262, a najmanje ih je bilo 2014. godine, 26.260. Broj zaposlenih kod poduzetnika u djelatnosti trgovine na veliko i na malo povećan je sa 182.827, koliko ih je

bilo 2004. godine, na 192.367 zaposlenih u 2020. godini. Najveći ukupni prihodi u promatranoj djelatnosti ostvareni su 2020. godine, u iznosu od 260,2 milijarde kuna, što je 82,6 milijardi kuna više u odnosu na 2004. godinu. U **djelatnosti proizvodnje kruha proizvodnje svježih peciva, slastičarskih proizvoda i kolača** (NKD 2007 10.71) u 2020. godini, prema [podacima](#) iz obrađenih godišnjih financijskih izvještaja za statističke i druge potrebe, poslovalo je 914 poduzetnika kod kojih je bilo registrirano 15.121 zaposlenih, što je u odnosu na prethodnu godinu smanjenje broja zaposlenih za 2%. Prema analizi koju je također [objavila](#) Fina, poduzetnici iz djelatnosti trgovine na veliko i malo te prerađivačke industrije ostvarili 70% neto dobiti svih poduzetnika RH u 2020. U **djelatnosti proizvodnje vina od grožđa**, za 2020. godinu, godišnji financijski izvještaj podnijelo je 254 poduzetnika koji su imali 1.223 zaposlenih. Prema [podacima](#) Fine, promatrana skupina poduzetnika ostvarila je 529,1 milijun kuna ukupnih prihoda, 580,3 milijuna kuna ukupnih rashoda, dobit razdoblja od 21,8 milijuna kuna, gubitak razdoblja od 75,2 milijuna kuna te su iskazali negativan konsolidirani financijski rezultat u iznosu od 53,5 milijuna kuna. U razdoblju od 2016. do 2020. godine, prema [podacima](#) iz obrađenih godišnjih financijskih izvještaja za statističke i druge potrebe, u **djelatnosti trgovine na malo igrama i igračkama u specijaliziranim prodavaonicama** najmanje poduzetnika bilo je u 2017. i 2019. godini (22), a najviše u 2016. i 2018. godini (27), dok je u 2020. poslovalo 25 poduzetnika. Najviše zaposlenih u ovom razredu djelatnosti bilo je 2016. godine (139), a najmanje 2020. godine (109).

Fina je [objavila](#) i kako su se u razdoblju od 2010. do 2020. godine financijski rezultati **državnog sektora** kretali od iskazivanja negativnog rezultata (2011.) do onih pozitivnih. U 2016. ostvarili su najveću neto dobit u promatranom razdoblju, u iznosu od 4,1 milijardu kuna, dok su u 2020. godini iskazali neto dobit od 1,8 milijardi kuna. **Privatni sektor vlasništva** najbolje je poslovao u 2019. godini (26,1 milijarda kuna), dok je u 2010. konačan financijski rezultat bio iskazan s negativnim predznakom te je od 2011. godine njihovo poslovanje bilo pozitivno, a u 2016. godini ostvarena je znatna neto dobit (18,1 milijarda kuna), da bi u 2017. godini ponovo bila iskazana manja neto dobit u odnosu na 2016. godinu (16,9 milijardi kuna). Nadalje, vlasnička struktura poduzetništva Hrvatske prema rodnom kriteriju, pokazuje da je udio **žena poduzetnica**, tj. vlasnica/osnivačica trgovačkih društava, u razdoblju od 2011. do 2020. godine, lagano rastao, uz iznimku 2015. godine, kada je udio bio manji (18,3%) u odnosu na 2014. godinu (20,4%). Prema [podacima](#) Fine, udio društava u kojima su isključivo žene osnivači kretao se od 18% u 2011. godini, do 22% u 2020. godini. U 2020. godini, udio **ženskog poduzetništva** u ukupnom broju trgovačkih društava (žene poduzetnice i mješoviti osnivači) bio je 31,7%, iako je prema procjeni Državnog zavoda za statistiku sredinom 2020. godine Hrvatska imala 4.047.700 stanovnika, od toga 1.967.700 muškaraca (48,6%) i 2.080.000 žena (51,4%).

Zbog **neizvršenih osnova za plaćanje** 30. studenog 2021. godine u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje evidentirano je 15.560 poslovnih subjekata, što je za 323 poslovna subjekta ili 2,1% više u odnosu na listopad 2021. g. i 104 poslovna subjekta ili 0,7% više u odnosu na studeni 2020. godine, [priopćila](#) je Fina. Ukupan iznos neizvršenih osnova za plaćanje poslovnih subjekata, evidentiran u Očevidniku o redosljedu osnova za plaćanje, iznosio je 4,2 milijarde kuna (glavnica), što je za 162,0 milijuna kuna (4,0%) više u odnosu na listopad 2021. godine, a 850,3 milijuna kuna (16,8%) manje u odnosu na studeni 2020.

Prema [privremenim podacima](#) DZS-a za **nefinancijsko poslovno gospodarstvo RH** (djelatnosti industrije, građevinarstva, trgovine i nefinancijskih usluga) u 2020. došlo je do nominalnog smanjenja poslovne aktivnosti u odnosu na prethodnu godinu (prometa za 9,0%, dodane vrijednosti za 6,6% i broja zaposlenih za 2,2%). Smanjenje aktivnosti ostvarila su sva područja, osim građevinarstva, koje je ostvarilo porast prometa za 0,9%, dodane vrijednosti za 15,5% i broja zaposlenih za 5,6%. U ukupnoj dodanoj vrijednosti prema troškovima proizvodnih čimbenika najveći udio ostvarila su poduzeća iz područja industrije (34,1%) i poduzeća iz područja nefinancijskih usluga (33,2%).

Statistika **poslovne demografije poduzeća**, koja obuhvaća poduzeća iz područja od B do S NKD-a 2007. (skupina djelatnosti K 64.2 i područje O isključeni su iz obuhvata), pokazuje kako je u 2020. bilo aktivno ukupno 206.331 poduzeće, koje je zapošljavalo 1.197.588 osoba. Prema [objavi](#) DZS-a, u ukupnom broju aktivnih poduzeća u 2020. najzastupljenija su poduzeća u djelatnostima trgovina na veliko i na malo;

popravlak motornih vozila i motocikala (područje G), stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (područje M), građevinarstvo (područje F) te prerađivačka industrija (područje C). Najveći udio u ukupnom broju zaposlenih osoba imale su djelatnosti prerađivačka industrija (područje C) i trgovina na veliko i na malo; popravlak motornih vozila i motocikala (područje G). U ukupnom broju rođenja poduzeća u 2020. djelatnosti s najvećim udjelom bile su stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (područje M), dok su u ukupnom broju smrti poduzeća najveći udio imala su poduzeća u djelatnostima trgovina na veliko i na malo; popravlak motornih vozila i motocikala (područje G).

Usporedba broja pravnih osoba u Registru DZS-a za rujan 2021. s brojem aktivnih pravnih osoba u drugim registrima pokazuje da udio aktivnih pravnih osoba iznosi 58,2%. [Podaci](#) o **strukturi poslovnih subjekata** prema djelatnostima pokazuju da je više od polovice registriranih i aktivnih subjekata zastupljeno u četirima područjima djelatnosti: trgovina na veliko i na malo; popravlak motornih vozila i motocikla, s udjelom registriranih od 17,9% i aktivnih od 16,4%, prerađivačka industrija, s udjelom registriranih od 7,8% i aktivnih od 8,8%, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, s udjelom registriranih od 10,2% i aktivnih od 12,5%, te ostale uslužne djelatnosti, s udjelom registriranih od 16,5% i aktivnih od 13,2%. Struktura po djelatnostima poslovnih subjekata obrta i slobodnih zanimanja bitno je ujednačenija u odnosu na strukturu pravnih osoba. Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti najučestalija su djelatnost. Uz nju, još pet djelatnosti pokriva polovicu ukupnih subjekata. Udio profitnih subjekata u ukupnim aktivnim poslovnim subjektima iznosi 79,8%, dok struktura aktivnih pravnih osoba prema oblicima vlasništva pokazuje da je privatno vlasništvo najčešći oblik (79,0% subjekata). Na razini EU, u trećem tromjesečju 2021. godine **broj registracija novih poduzeća** pao je za 3,4% u odnosu na prethodno tromjesečje. Pao je i broj proglašenih stečajeva (za 1,3%). Prema [objavi](#) Eurostata, broj registracija poduzeća bio je 5% veći nego u istom razdoblju 2019. godine, prije krize COVID-19, dok je **broj registriranih stečajeva** smanjen za 26% u istom razdoblju.

DZS je objavio i [podatke](#) o **primjeni informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) u poduzećima u 2021. godini**. Tako je objavljeno da 96% poduzeća upotrebljava računala s pristupom internetu, a 68% poduzeća ima vlastitu mrežnu stranicu. 96% poduzeća upotrebljava i neki oblik fiksne širokopolasne veze, a 87% poduzeća upotrebljava mobilni širokopolasni pristup internetu. Brzinom prijenosa većom od 100 Mbps koristi se 29% poduzeća. Internetska prodaja zauzima samo 15% ukupne prodaje roba i usluga, dok se **uslugom računalnog oblaka** na internetu kao nove tehnologije koristi se 39% poduzeća. Da imaju zaposlene informatičke stručnjake, izjavilo je 19% poduzeća. Pri tome je 7% poduzeća pokušalo zaposliti nove informatičke stručnjake prošle godine, ali je čak 2/3 njih imalo problema **pri zapošljavanju**. Najčešći su problemi bili mali broj prijavljenih kandidata i nedostatak traženih informatičkih vještina kandidata. 23% poduzeća izjasnilo se da koriste neki od sustava **internet stvari**, dok se samo 8% poduzeća izjasnilo se da se koriste nekom od tehnologija **umjetne inteligencije**.

Eurostat je, pak, [objavio](#) kako je u 2021. 42% poduzeća u EU koristilo **računalstvo u oblaku**. To je povećanje od 6 postotnih bodova (pb) u odnosu na 2020. (36%) i više nego dvostruko više od udjela u 2016. (19%). Hrvatska je u tom pogledu s 39% bila nešto ispod EU prosjeka (42%), dok su na vrhu bile nordijske zemlje, Švedska i Finska (po 75%) te Nizozemska i Danska (po 65%). Osim toga, Eurostat je [objavio](#) i kako je u 2020. samo 1% poduzeća u EU s najmanje 10 zaposlenih osoba doseglo vrlo visoku razinu digitalnog intenziteta, dok je 14% doseglo visoku razinu. Većina poduzeća bilježi niske (46%) ili vrlo niske (39%) razine. U usporedbi s 2018., **indeks digitalnog intenziteta** (DII) doživio je opće poboljšanje na razini EU, s porastom na vrlo visokim (+5,0 postotnih bodova (pb)) i visokim (+0,4 pb) razinama. DII mjeri upotrebu različitih digitalnih tehnologija u poduzećima, a njegova visina (0-12) određena je koliko od 12 odabranih digitalnih tehnologija poduzeća koriste. Što je veći rezultat, veći je digitalni intenzitet poduzeća, u rasponu od vrlo niske do vrlo visoke. Podaci Eurostata pokazuju da je 9% velikih poduzeća u EU imalo vrlo visok DII, a 42% visoku razinu, dok je samo 2% srednjih poduzeća zabilježilo vrlo visok intenzitet, a jedna četvrtina (25%) visok DII. Samo 0,4% malih poduzeća doseglo je vrlo visok digitalni intenzitet, a samo 12% ih je postiglo visok DII. Finska i Danska (po 5%) i Belgija (3%) bile su zemlje EU s najvećim udjelom visoko digitaliziranih poduzeća.

Ostalo

Prema [rezultatima Ankete o dohotku stanovništva za 2020.](#), prag rizika od siromaštva za jednočlano kućanstvo iznosila je 35.124 kuna a za kućanstvo s dvije odrasle osobe i dvoje djece 73.761 kuna. **Stopa rizika od siromaštva** iznosila je 18,3%; viša je bila za žene (19,6%) nego za muškarce (17,0%), a najviša za starije stanovništvo 65+ (31,0%). Osim toga, 23,2% stanovništva bilo je u **riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti**. U EU-u je 2020. godine bilo 96,5 milijuna ljudi u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, što predstavlja 21,9% stanovništva. Eurostat je [objavio](#) i kako je 75,3 milijuna ljudi bilo u riziku od siromaštva, 27,6 milijuna je bilo teško materijalno i socijalno deprivirano, a 27,1 milijun živjelo je u kućanstvima s niskim intenzitetom rada. 24,2% djece (mlađe od 18 godina) u EU bilo je u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti 2020. u usporedbi s 21,7% odraslih (18-64) i 20,4% starijih osoba (65 ili više), stoji u [objavi](#) Eurostata. Medijalna dob EU stanovništva u 2002. iznosila je 43,9 godina. U usporedbi s 2001., medijan dobi povećao se za više od 5 godina (s 38,4 godine), [objavio](#) je Eurostat.

Osim toga, oko 29% stanovništva EU u dobi od 16 ili više godina s invaliditetom (na temelju koncepta globalnog ograničenja aktivnosti) bilo je u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u 2020., u usporedbi s 19,0% onih bez **ograničenja aktivnosti**, [objavio](#) je Eurostat. Države članice koje su zabilježile najveći udio osoba s invaliditetom koje su bile u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti bile su: Bugarska (52,3%), Estonija (40,4%), Latvija (39,3%), Litva (38,7%) i Hrvatska (38,2%). Osim toga, [objavljeno](#) je i kako 8% stanovništva EU nije u stanju održavati svoj dom dovoljno toplim. Situacija je varirala među državama članicama EU-a s najvećim udjelom ljudi koji ne mogu dovoljno zagrijati svoj dom u Bugarskoj (27%), a slijede Litva (23%), Cipar (21%) te Portugal i Grčka (po 17%).

Eurostat je [objavio](#) i kako je u 2019. godini stopa rizika od siromaštva u EU bila više nego dvostruko viša za odrasle (u dobi od 25 do 59 godina) čiji su **roditelji imali nisku razinu obrazovanja** (20,3%) nego za osobe čiji su roditelji postigli visok stupanj obrazovanja (8,6%). Odgovarajuća stopa iznosila je 12,0% za osobe čiji su roditelji imali srednji stupanj obrazovanja. Povrh toga, stopa rizika od siromaštva iznosila je 23,0% među osobama s **„lošom“ financijskom situacijom u kućanstvu kada su imale 14 godina**. Taj je postotak za 9,6 postotnih bodova (pb) viši od stope rizika od siromaštva među onima s „dobrom“ financijskom situacijom u kućanstvu iz djetinjstva, [objavio](#) je Eurostat.

Izdaci za potrošnju kućanstava u EU smanjeni su za rekordnih 8% u 2020. u usporedbi s 2019., [objavio](#) je Eurostat. Najveći pad izdataka za potrošnju kućanstava zabilježen je za 'restorane i hotele' (-38% u odnosu na 2019.), 'odjeću i obuću', 'transport' i 'rekreaciju i kulturu' (po -17%). S druge strane, najveći rast zabilježen je kod 'hrane i bezalkoholnih pića' (+3%) i 'komunikacije' (+2%).

Države članice EU-a potrošile su oko 311 milijardi eura na **istraživanje i razvoj (IR) u 2020.**, [objavio](#) je Eurostat. To je smanjenje od 1 milijarde eura u usporedbi s 2019. (312 milijardi eura). Intenzitet istraživanja i razvoja, tj. izdataka za istraživanje i razvoj u postotku BDP-a, iznosio je 2,3% u 2020., u usporedbi s 2,2% u 2019. Međutim, ovo malo povećanje posljedica je smanjenja BDP-a kao posljedica pandemije COVID-19. Deset godina ranije (2010.) intenzitet istraživanja i razvoja bio je 2,0%. Poslovni sektor i dalje je glavni sektor u kojem su iskorišteni rashodi za istraživanje i razvoj, čineći 66% ukupnih rashoda za istraživanje i razvoj u 2020., zatim sektor visokog obrazovanja (22%), državni sektor (12%) i privatni ne-profitni sektor (1%; podaci možda neće iznositi 100% zbog zaokruživanja). Najveći intenzitet istraživanja i razvoja bilježe Belgija i Švedska (3,5% BDP-a), zatim Austrija (3,2%) i Njemačka (3,1%). Na suprotnom kraju ljestvice, šest država članica zabilježilo je intenzitet istraživanja i razvoja ispod 1% BDP-a: Rumunjska (0,5%), Malta i Latvija (po 0,7%), Cipar, Bugarska i Slovačka (po 0,9%) (Hrvatska: 1,3%). Prema [objavi](#) DZS-a, u RH u 2020. na istraživačko-razvojnu djelatnost utrošeno je 4,7 milijardi kuna, što je za 6,0% više u odnosu na prethodnu godinu. Od ukupnih sredstava za IR, najviše je utrošeno u poslovnom sektoru, 47,9%. Slijedi visoko obrazovanje s 32,2%, dok je najmanje sredstava utrošeno u državnome i privatnome neprofitnom sektoru, 19,9%.

U publikaciji **Primjena informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) u kućanstvima i kod pojedinaca u 2021.**, koju je [objavio](#) DZS, stoji, između ostalog, kako je opremljenost kućanstava računalom i širokopojasnim pristupom internetu na prošlogodišnjoj razini. Od ukupnog broja anketiranih kućanstava, 14% ih nema internetski priključak. S druge strane, upotreba mobilnoga širokopojasnog pristupa internetu porasla je za 13% u odnosu na prošlu godinu, a upotreba mrežnih (online) usluga e-uprave porasla je za 2% u odnosu na 2020. Trgovina putem interneta na prošlogodišnjoj je razini; 46% internetskih korisnika kupovalo je robu i usluge putem interneta. Oko 65% svih odraslih osoba (u dobi od 16-74 godine) u EU **kupovalo je/naručilo robu ili usluge putem interneta u 2020.**, [objavio](#) je Eurostat. Mlađi ljudi u dobi od 25-34 godine imali su 2,5 puta veću vjerojatnost da će koristiti internet za kupovinu (83%) od ljudi u dobi od 65-74 godine (33%). Prema [podacima](#) Eurostata, postotak odraslih (od 16 do 74 godine) u EU koji svakodnevno koriste internet porastao je za 15 postotnih bodova u 2020. u usporedbi s 2015. (sa 65% na 80%).

DZS je objavio i [podatke](#) o **visokom obrazovanju u 2020.** Tako je u 2020. diplomiralo ili završilo studij 33.357 studenata. Udio studentica u tom broju iznosio je 20.199, odnosno 60,6%. Od ukupno 33.357 studenata koji su diplomirali/završili studij, na visokim je školama diplomiralo/završilo studij 4,3% studenata, na veleučilištima 15,5%, na fakultetima 78,2% (na stručnom studiju 9,8%, a na sveučilišnom studiju 68,4% studenata), dok je na umjetničkim akademijama diplomiralo 2,0% studenata. U 2020. najveći je broj studenata koji su diplomirali/završili studij bio iz područja društvenih znanosti (41,1%), a slijedi područje tehničkih znanosti (26,5%), područje biomedicine i zdravstva (10,9%), područje humanističkih znanosti (7,1%), područje biotehničkih znanosti (5,8%), područje prirodnih znanosti (4,5%) i umjetničko područje (2,2%). Najmanje studenata koji su diplomirali/završili studij bilo je iz interdisciplinarnih područja znanosti (1,9%). U 2020. akademski naziv postiglo je 496 sveučilišnih specijalista, a od toga je udio žena iznosio 327, odnosno 65,9%. Sveučilišni specijalisti najviše su zaposleni u području djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, a troškove studija uglavnom plaća poslodavac. U 2020. akademski stupanj postiglo je 615 doktora znanosti. Udio žena u tom broju iznosio je 354, odnosno 57,6%, a biomedicina i zdravstvo najzastupljenije je područje doktorskih disertacija. U akademskoj godini 2020./2021. na visokim je učilištima zaposleno na temelju ugovora o radu ili angažirano na temelju ugovora o djelu 18.056 nastavnika i suradnika u nastavi.

Prema [podacima](#) Eurostata za 2019., **stopa zaposlenosti za osobe koje su nedavno završile neki vid strukovnog obrazovanja** (prema ISCED razinama 3 i 4) u EU iznosila je 79%. Ova stopa zaposlenosti bila je 3 postotna boda (pb) ispod cilja na razini EU za 2025. za nedavno završene strukovne programe, čiji je cilj stopa zaposlenosti od najmanje 82% do 2025. godine. Ta se stopa smanjila na 76% u 2020., što je smanjenje od 3 pb u odnosu na 2019. godinu. Najniže stope zaposlenosti nedavno završenih strukovnih programa zabilježene su u južnim regijama EU.

Prema [pokazateljima](#) **kratkoročne energetske statistike** za rujnu 2021., električna energija raspoloživa za potrošnju iznosila je 1.430 GWh što predstavlja smanjenje u odnosu na prethodni mjesec, ali i povećanje u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Ta količina sadržava i gubitke u električnoj mreži. Kod drugih energenata količina raspoloživa za potrošnju sadržava i količine energenata koje mogu završiti na skladištu kod finalnih potrošača ili u maloprodaji. Tako je količina prirodnog plina raspoloživog za potrošnju u rujnu iznosila 174 mil. m³ (smanjenje u odnosu na prethodni mjesec, ali i u odnosu na isti mjesec prethodne godine).

Stopa kružne upotrebe materijala u EU (stopa kružnosti) dosegla je 12,8% u 2020., [objavio](#) je Eurostat. To znači da gotovo 13% materijalnih resursa koji se koriste u EU potječe od recikliranog otpadnog materijala. U usporedbi s 2019., stopa kružnosti porasla je za 0,8 postotnih bodova (pb). U razdoblju od 2009. do 2019. godine **volumen plastičnog ambalažnog otpada** po stanovniku povećao se za 24% (+6,7 kg) u EU. Volumen recikliranja plastičnog ambalažnog otpada naglo se povećao u istom razdoblju, za 50% (+4,7 kg). Unatoč tom poboljšanju, količina plastične ambalaže koja nije reciklirana porasla je za 2,0 kg po stanovniku od 2009. zbog većeg povećanja apsolutne vrijednosti nastalog otpada od plastične ambalaže, [objavio](#) je Eurostat. Tijekom proteklog desetljeća **proizvodnja ekološki štetnog loživog ulja u EU**

značajno je pala. U 2020. godini proizvedeno je 48.500 kilotona (kt) loživog ulja, što predstavlja pad od 62% u odnosu na 1990. godinu (127.000 kt), stoji u [objavi](#) Eurostata. U 2020. godini u EU je proizvedeno ukupno 284 milijuna tona **kemikalija**, što je povećanje od 1% u odnosu na 2019., [objavio](#) je Eurostat. Iste je godine potrošnja ovih proizvoda dosegla 302 milijuna tona, što odražava sličan porast od 1% u odnosu na 2019. (300 milijuna tona). Podaci pokazuju da pandemija Covid-19 nije imala vidljiv učinak u 2020. ni na proizvodnju ni na potrošnju.

U 2020. EU je izvezla 80,3 milijuna tona **proizvoda za recikliranje** (papir, plastika i staklo) izvan EU, što je povećanje od 4% u odnosu na 2019. S druge strane, prema [podacima](#) Eurostata, uvoz je iznosio 34,7 milijuna tona, što je pad od 10% u odnosu na 2019. osim toga, Eurostat je [objavio](#) i kako je u 2020. EU potrošila 11,2 milijarde eura na uvoz proizvoda zelene energije (to uključuje vjetroturbine, solarne ploče i biodizel) iz zemalja izvan EU. U međuvremenu, EU je izvezla **proizvode zelene energije** u vrijednosti oko polovice tog iznosa (5,8 milijardi eura) u zemlje izvan EU. Tržište EU zabilježilo je trgovinski višak u plastici (+1 milijun tona) i papiru (+4,2 milijuna tona) u 2020., što ukazuje na odljev sekundarnih sirovina, [objavio](#) je također Eurostat. Nadalje, 21 azijsko partnersko gospodarstvo činilo je 36% ukupne međunarodne trgovine EU u 2020. Prema [podacima](#) Eurostata, one su bile odredište 27% izvoza iz EU i podrijetlo 45% uvoza EU. Deficit u robnoj razmjeni s ovim partnerima iznosio je 244 milijarde eura u 2020., što je ispod deficita zabilježenog u 2019. (270 milijardi eura) i ispod rekordnog deficita od 275 milijardi eura ostvarenog 2008. godine.

Prema [podacima](#) Eurostata, među državama članicama EU Nizozemska je zabilježila najvišu otkupnu cijenu za jedan hektar obradivog zemljišta u EU (u prosjeku 69.632 eura u 2019.). Cijena obradivog zemljišta u svakoj regiji Nizozemske bila je iznad svih ostalih dostupnih nacionalnih prosjeka u EU. Međutim, među regijama EU za koje su dostupni podaci, najviše cijene obradivog zemljišta bile su u španjolskoj regiji Kanarski otoci (prosječno 120.477 eura po hektaru 2020.). **Obradivo zemljište** bilo je najjeftinije u Hrvatskoj, a hektar je 2020. koštao u prosjeku 3.440 eura. Na regionalnoj razini, hektar obradive zemlje najmanje je koštao u jugozapadnoj regiji (Jugozapad) Bugarske (prosječno 2.051 eura). DZS je, pak [objavio](#) detalje o **poljoprivrednoj proizvodnji u Hrvatskoj u 2020.**, pa je tako korištena poljoprivredna površina u RH u 2020. iznosila 1.506.205 hektara, povećanje u odnosu a razdoblje 2017.-2019., ali još uvijek manje u odnosu na 2016. (1.546.019 ha). Ekonomski računi za poljoprivredu pokazuju da je **ukupna poljoprivredna proizvodnja u EU** iznosila 414,1 milijardu eura u osnovnim cijenama u 2020., što je manje za 1,1% u odnosu na 2019. godinu, stoji u [objavi](#) Eurostata.

Farme u EU proizvele su 160,1 milijun tona sirovog mlijeka u 2020., 1,1% više nego 2019. Od tog ukupnog iznosa, [procjenjuje](#) se da su mljekare, zajedno s obranim mlijekom, koristile 149,9 milijuna tona za proizvodnju niza **proizvedenih mliječnih proizvoda**, kao i svježih proizvoda. Njemačke mljekare su imale najveći udio u proizvodnji u EU od svih glavnih svježih i prerađenih mliječnih proizvoda. Ne iznenađuje da su najviše razine proizvodnje mliječnih proizvoda općenito zabilježene u najmnogoljudnijim državama članicama EU, iako je bilo nekih iznimaka. Na primjer, Irska je imala treći najveći udio proizvedenog maslaca (12,4%), a Nizozemska četvrti najveći udio proizvodnje sira (9,7%).

Prema [prvoj procjeni](#), **vrijednost realnog dohotka u poljoprivredi u 2021.** iznositi će 10.006 milijuna kuna, što je porast od 0,1% u odnosu na prethodnu godinu. Očekuje se da će vrijednost poljoprivredne proizvodnje biti povećana za 6,5% i iznositi će 19.449 milijuna kuna. Bruto dodana vrijednost procjenjuje se na 8906 milijuna kuna. U odnosu na prethodnu godinu očekuje se porast od 2,4%. Indeks realnog dohotka u poljoprivredi po jedinici godišnjeg rada procjenjuje se na 56.730 kuna, što je pad od 1,8%. Prema [privremenim podacima](#), ostvareni prirod pšenice u 2021. povećao se za 13,3%, u usporedbi s prošlogodišnjim ostvarenim prirodom. S druge strane, ostvareni prirod uljane repice smanjio se za 39,2%, a zobi za 9,2% u usporedbi s ostvarenim prirodom godinu dana prije. Konačno, [objavljeno](#) je i kako je u 2020. odstrel jelena bio veći za 8,0%, dok je kod srna to povećanje iznosilo 6,6%. Odstrel zečeva veći je za 8,0%, dok je odstrel fazana veći za 3,4% u odnosu na 2019. Odstrel divljih svinja u 2020. u odnosu na 2019. ostao je na približno istoj razini, dok je odstrel močvarica smanjen za 10,0%. Odstrel ostale pernate divljači ostao je na prošlogodišnjoj razini.

Makroekonomski okvir – statistički pregled

Osnovni makroekonomski pokazatelji	2019	2020	2020		2021		
			Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
BDP (mil. HRK, tekuće cijene)	412.228	378.349	101.329	95.424	93.405	105.694	123.799
BDP (% g/g, realno)	3,5	-8,1	-10,1	-7,4	-0,6	16,5	15,8
Potrošnja kućanstava (% g/g, realno)	4,0	-5,3	-6,4	-3,6	-0,2	18,2	16,0
Potrošnja države (% g/g, realno)	3,3	4,1	5,5	2,9	-5,8	8,5	-4,5
Investicije u fiksni kapital (% g/g, realno)	9,8	-6,1	-4,2	-3,8	5,0	18,1	7,6
Izvoz roba i usluga (% g/g, realno)	6,8	-22,7	-31,1	-7,2	-1,0	43,0	48,8
Uvoz roba i usluga (% g/g, realno)	6,5	-12,3	-12,0	-5,5	-0,7	32,2	13,9
Obujam industrijske proizvodnje (% g/g)	0,6	-2,7	-0,6	1,0	4,3	13,9	3,3
Obujam građevinskih radova (% g/g)	8,3	4,4	5,6	5,8	8,6	16,0	7,3
Promet od trgovine na malo (% g/g, realno)	4,2	-4,0	-5,9	-0,1	4,7	17,5	15,2
Promet od uslužnih djelatnosti (osim G) (% g/g)	4,2	-22,1	-22,3	-21,7	-12,4	61,6	44,0
Broj zaposlenih (pr)	1.555.068	1.543.870	1.551.468	1.548.870	1.513.351	1.543.682	1.584.615
Broj registriranih nezaposlenih (pr)	128.650	150.824	150.078	156.854	161.106	137.669	123.534
Stopa registrirane nezaposlenosti (% pr)	7,6	8,9	8,8	9,2	9,6	8,2	7,2
Prosječna neto plaća (HRK)	6.457	6.763	6.731	6.873	7.052	7.120	7.091
Potrošačke cijene (% g/g)	0,8	0,2	-0,1	-0,3	0,4	2,1	3,0
Proizvođačke cijene (% g/g)	0,7	-3,3	-4,2	-3,4	-0,1	6,7	9,6
Izvoz roba (mlrd. EUR)	15.227	14.900	3.791	4.206	4.039	4.742	4.560
Izvoz roba (EUR, % g/g)	4,7	-2,1	-4,2	8,3	9,6	47,3	20,3
Uvoz roba (mlrd. EUR)	24.981	22.918	5.717	5.992	6.306	7.011	7.266
Uvoz roba (EUR, % g/g)	5,2	-8,3	-8,2	-1,2	3,4	37,2	27,1
Dolasci turista (% g/g)	4,8	-64,2	-53,6	-81,8	-46,2	131,7	79,9
Noćenja turista (% g/g)	1,8	-55,3	-45,8	-77,1	-40,9	129,2	66,3
Devizni tečaj EUR/HRK (pr)	7,4136	7,5331	7,5213	7,5545	7,5667	7,5275	7,4910
Tekući račun platne bilance (mil. EUR)	1.682	-54	2.001	-226	-1.299	-802	-
Tekući račun platne bilance (% BDP-a)	3,1	-0,1	14,9	-1,8	-10,7	-5,8	-
Devizni prihodi od turizma (% BDP-a)	19,4	9,8	25,2	3,8	2,0	9,1	-
Inozemna izravna ulaganja (mil. EUR)	3.477	1.046	405	-5,6	648	1.049	-
Međunarodne pričuve (mil. EUR, kr)	18.560	18.943	18.313	18.943	21.113	21.540	24.351
Inozemni dug (mil. EUR, kr)	40.285	40.083	41.041	40.083	43.544	44.199	-
Inozemni dug (% BDP-a, kr)	74,3	81,3	81,5	81,3	88,4	85,6	-
Prihodi konsolidirane opće države (mil. HRK)	190.912	178.459	45.866	50.025	45.208	48.632	-
Rashodi konsolidirane opće države (mil. HRK)	189.713	205.958	50.294	58.251	49.770	53.340	-
Neto pozajmljivanje / zaduživanje (mil. HRK)	1.202	-27.851	-4.429	-8.226	-4.562	-4.708	-
Neto pozajmljivanje / zaduživanje (% BDP-a)	0,3	-7,4	-4,4	-8,8	-5,0	-4,5	-
Dug opće države (mil. HRK, kr)	293.210	330.229	326.014	330.229	340.517	340.809	-
Javni dug (% BDP-a, kr)	71,1	87,3	86,3	88,9	91,5	87,5	-
Novčana masa (M1) (% g/g, kr)	13,8	18,0	15,4	18,0	14,2	14,6	19,4
Ukupna likvidna sredstva (M4) (% g/g, kr)	2,9	9,3	6,5	9,3	6,9	8,1	11,1
Ukupni plasmani (mlrd. HRK, kr)	288.274	314.098	307.567	314.098	315.353	323.573	310.121
Plasmani stanovništvu (% g/g, kr)	6,9	2,3	4,2	2,3	1,6	3,2	4,0
Plasmani poduzećima (% g/g, kr)	-3,6	4,9	4,6	4,9	-0,6	-1,2	-0,8

Napomene: g/g – postotna promjena u odnosu na isto razdoblje prethodne godine; pr – prosjek razdoblja; kr – kraj razdoblja. Korišteni statistički podaci objavljeni su najkasnije 9. prosinca 2021.

Izvori: DZS, HNB, MFIN, Eurostat; obrada: HUP.